

CULTUUREDUCATIE OP HAAGSE SCHOLEN

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

CULTUUREDUCATIE OP HAAGSE SCHOLEN

- eindrapport -

Dr. M. de Weerd
Dr. M. Witvliet

Amsterdam, december 2009
Regioplan publicatienr. 1936

Regioplan Beleidsonderzoek
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
Tel.: +31 (0)20 - 5315315
Fax : +31 (0)20 - 6265199

Onderzoek, uitgevoerd door Regioplan
Beleidsonderzoek in opdracht van de gemeente
Den Haag.

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	1
1.1	Achtergrond.....	1
1.2	Onderzoeksvragen.....	2
1.3	Werkwijze	2
1.4	Respons	3
1.5	Leeswijzer	5
2	Stand van zaken cultuureducatie	7
2.1	Inleiding.....	7
2.2	Activiteiten op scholen	7
2.3	Verankering van cultuureducatie	9
2.4	Typologie van scholen	11
3	Een vraaggerichte aanpak	13
3.1	Inleiding.....	13
3.2	Invloed van scholen op het cultuureducatie aanbod.....	13
3.3	Matchen van budget met de gemeente	16
3.4	Deelname aan een cultuureducatie netwerk	18
4	Samenwerking met het Koorenhuis	21
4.1	Inleiding.....	21
4.2	Kunstmagneetproject	21
4.3	Ervaringen in de samenwerking met het Koorenhuis	23
5	De relatie tussen schooltype, de behoefte aan een vraaggerichte aanpak en ervaringen met het Koorenhuis	27
5.1	Inleiding.....	27
5.2	Tevredenheid over het aanbod	27
5.3	Behoeftte aan een meer vraaggerichte aanpak	28
5.4	Het Koorenhuis	29
6	Samenvatting en conclusie	31
6.1	Inleiding.....	31
6.2	Stand van zaken cultuureducatie op Haagse scholen.....	31
6.3	Een vraaggerichte aanpak	32
6.4	Ervaringen met het Koorenhuis	33
Bijlagen		35
Bijlage 1	Antwoorden op de vragen uit de enquête.....	37
Bijlage 2	Antwoorden op de categorie 'anders'	55
Bijlage 3	Typering van scholen	61

1 INLEIDING

De gemeente Den Haag wil de komende jaren extra aandacht schenken aan het stimuleren van cultuurparticipatie en talentontwikkeling.¹ Om het toekomstig cultuurbeleid zo goed mogelijk te kunnen vormgeven, wordt onder andere het gehele veld van vragers en aanbieders van cultuureducatie-activiteiten in Den Haag onderzocht. In het kader van dit brede onderzoek heeft de gemeente Den Haag RegioPlan gevraagd een onderzoek uit te voeren naar cultuureducatie op Haagse scholen.

1.1 Achtergrond

Cultuureducatie is leren over, door en met cultuur. Hierbij hoort het leren beoordelen, genieten en zelf beoefenen van cultuur.² Cultuureducatie is belangrijk, omdat het kinderen en jongeren in staat stelt om kennis te maken met cultuur. Ook speelt cultuureducatie een belangrijke rol bij de talentontwikkeling van kinderen en jongeren.

De overheid onderkent het belang van cultuureducatie voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Aan cultuureducatie wordt dan ook prioriteit gegeven. Zo stimuleert het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap cultuureducatie door verschillende regelingen, waaronder het *Fonds voor Cultuurparticipatie*, de regeling *Versterking Cultuureducatie in het Primair Onderwijs* en de regeling *Cultuurprofiel scholen in het vo*. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, provincies en gemeenten hebben afspraken gemaakt over de infrastructuur rondom cultuureducatie. Hierbij zijn gemeenten verantwoordelijk voor de netwerkontwikkeling en culturele infrastructuur in de gemeente.

Dit rapport beschrijft de resultaten van het onderzoek naar cultuureducatie op Haagse scholen. Met de resultaten van onder andere dit onderzoek onder de Haagse scholen wil de gemeente het beleid en het bijbehorende budget voor de komende jaren vormgeven en inzetten.

¹ Gemeente Den Haag (2008) *Wonderlijke Noodzaak: Meerjarenplan Kunst en Cultuur 2009-2012*. Den Haag.

² *Beleidsplan Fonds voor Cultuurparticipatie 2009-2012, Fonds voor Cultuurparticipatie*. (april 2009) Den Haag.

1.2 Onderzoeksvragen

Het doel van dit onderzoek is om een beeld te krijgen van cultuureducatie in het primair en voortgezet onderwijs in Den Haag en om de behoeften van de scholen op het gebied van cultuureducatie in kaart te brengen.

De volgende onderzoeksvragen staan centraal:

1. *Wat is de stand van zaken wat betreft cultuureducatie op scholen voor primair en voortgezet onderwijs in Den Haag?*
 - Hoe actief zijn Haagse scholen op het gebied van cultuureducatie?
 - In hoeverre is cultuureducatie verankerd op Haagse scholen?
 - In hoeverre hebben scholen behoefte aan begeleiding bij het verankeren van cultuureducatie?
2. *Is er op scholen draagvlak voor een meer vraaggericht beleid voor cultuureducatie?*
 - Hebben scholen behoefte aan meer invloed op het aanbod van cultuureducatieactiviteiten?
 - Zijn scholen bereid voor cultuureducatieactiviteiten budget te matchen met de gemeente?
 - Hebben scholen interesse in deelname aan een cultuureducatienetwerk en zijn ze bereid om tijd te steken in het opzetten en organiseren van zo'n netwerk?
3. *Wat zijn de ervaringen met het Koorenhuis?*
 - Hoeveel scholen hebben interesse in het concept Kunstmagneetschool of een lichtere variant hiervan?
 - Wat zijn de afwegingen van scholen om wel of niet samen te werken met het Koorenhuis?

1.3 Werkwijze

Om een beeld te krijgen van het cultuureducatiebeleid en de behoefte van scholen op het gebied van cultuureducatie, hebben we enquêtes afgenomen en verdiepende interviews gehouden.

Enquête

Aan de hand van een gestructureerde vragenlijst zijn telefonische enquêtes afgenomen bij scholen voor primair en voortgezet onderwijs in Den Haag. De enquêtes werden afgenomen in oktober en in de eerste helft van november 2009. Het afnemen van de enquête duurde gemiddeld twintig minuten. De antwoorden van de deelnemende scholen op alle vragen van de enquête zijn te vinden in bijlage 1. Samengevat kwamen de volgende onderwerpen aan bod:

- de activiteiten van de school op het gebied van cultuureducatie;
- de visie die daaraan ten grondslag ligt;
- hoe cultuureducatie op de school wordt gefaciliteerd (inzet van personeel, budget);
- de behoeften van de school op het gebied van cultuureducatie.

Verdiepend interview

Tijdens het afnemen van de enquêtes is aan de geïnterviewden gevraagd of zij zouden willen meewerken aan een verdiepend interview. Op basis van de positieve respons op deze vraag zijn zes scholen voor primair onderwijs en vier scholen voor voortgezet onderwijs geselecteerd voor deelname aan de verdiepende interviews.

In de verdiepende interviews kwamen de volgende onderwerpen aan bod:

- begeleiding bij het ontwikkelen van een langetermijnvisie en/of beleidsplan;
- invloed uitoefenen op het cultuureducatieaanbod en tevredenheid over het aanbod;
- bereidheid om een bedrag voor cultuureducatie met de gemeente te matchen;
- gebruikmaken van een menu voor het selecteren van cultuureducatie-activiteiten;
- ervaringen met het Koorenhuis.

1.4 Respons

Responderende scholen in het primair onderwijs

In het primair onderwijs zijn 135 scholen voor basisonderwijs, 12 scholen voor speciaal basisonderwijs en 6 scholen voor voortgezet speciaal onderwijs benaderd voor deelname aan de telefonische enquête. Bij 64 van deze scholen (58 basisscholen, 3 scholen voor speciaal basisonderwijs en 3 scholen voor voortgezet speciaal onderwijs) is de volledige telefonische enquête afgenomen. Ook hebben 38 scholen (33 basisscholen en 5 scholen voor speciaal basisonderwijs) meegewerkt aan een verkorte telefonische enquête. In de verkorte enquête werden aan scholen vier centrale vragen uit de volledige enquête gesteld. Gevraagd werd of scholen een schriftelijk vastgelegd beleidsplan hebben op het gebied van cultuureducatie, of ze het belangrijk vinden om invloed te kunnen uitoefenen op het aanbod van cultuureducatieactiviteiten, of ze bereid zijn om een extra bedrag voor cultuureducatie met de gemeente te matchen en of ze op het terrein van cultuureducatie hebben gerealiseerd wat ze willen bereiken. Tabel 1.1 beschrijft de respons onder de benaderde scholen voor primair onderwijs.

Tabel 1.1 **Responderende scholen primair onderwijs**

Onderwijssoort en aantal scholen per soort	Respons- percentage volledige enquête	Respons- percentage verkorte enquête	Totaal respons- percentage
- Basisonderwijs (n=135)	43,0	24,4	67,4
- Speciaal basisonderwijs (n=12)	25,0	41,7	66,6
- Speciaal voortgezet onderwijs (n=6)	50,0	-	50,0
Totaal primair onderwijs (n=153)	41,8	-	66,7

Responderende scholen in het voortgezet onderwijs

Omdat we ervan uitgaan dat in het voortgezet onderwijs vestigingen sterk van elkaar kunnen verschillen wat betreft cultuureducatie, zijn voor het voortgezet onderwijs scholen op vestigingsniveau benaderd. In totaal zijn 42 vestigingen voor voortgezet onderwijs (inclusief 6 vestigingen die praktijkonderwijs aanbieden) benaderd voor deelname aan de telefonische enquête. Hiervan hebben 23 vestigingen voor voortgezet onderwijs en 5 vestigingen voor praktijkonderwijs meegewerkt aan de telefonische enquête. Tabel 1.2 beschrijft de respons onder de vestigingen voor voortgezet onderwijs.

Tabel 1.2 **Responderende scholen voortgezet onderwijs**

Onderwijssoort en aantal vestigingen per soort	Responspercentage hele enquête
- Voortgezet (n=36)	63,8
- Praktijkonderwijs (n=6)	83,3
Totaal voortgezet onderwijs (n=42)	66,7

Representativiteit van de responderende scholen

We hebben gecontroleerd of de responderende scholen representatief zijn voor scholen in Den Haag wat betreft de grootte van de school en denominatie. Dit blijkt het geval te zijn. Ook blijken de 38 scholen die hebben deelgenomen aan de verkorte enquête in de antwoorden op de vier vragen van de verkorte enquête niet te verschillen van de scholen voor primair onderwijs die deelnamen aan de volledige enquête. We gaan er daarom van uit dat de groep responderende scholen representatief is voor de scholen in Den Haag.

1.5 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken beschrijven we de resultaten van de telefonisch afgenomen enquêtes en de verdiepende interviews. In hoofdstuk 2 bespreken we de stand van zaken van Haagse scholen op het gebied van cultuureducatie. Hierbij maken we tevens een typologie van scholen wat betreft cultuureducatie. In hoofdstuk 3 gaan we in op de wensen van scholen ten aanzien van een meer vraaggestuurde manier van werken. Vervolgens beschrijven we in hoofdstuk 4 de samenwerking met het Koorenhuis. In hoofdstuk 5 trekken we ten slotte conclusies over cultuureducatie op Haagse scholen.

2 STAND VAN ZAKEN CULTUUREDUCATIE

Hoewel bijna alle scholen activiteiten uitvoeren op het gebied van cultuureducatie, verschillen de scholen in de mate waarin leerlingen kunnen deelnemen aan activiteiten en projecten. Ook verschillen de scholen in de mate waarin cultuureducatie is verankerd. Ruim de helft van de scholen heeft een langetermijnvisie vastgelegd en/of een schriftelijk vastgelegd beleidsplan. In het primair onderwijs zijn drie typen scholen te onderscheiden: *Gevorderde scholen*, *Ontwikkelscholen* en *Starters*. Deze typen scholen verschillen vooral van elkaar in de mate waarin ze beleid en visie op cultuureducatie hebben ontwikkeld. Ook in het voortgezet onderwijs zijn drie typen scholen te onderscheiden: *Gevorderde scholen*, *Ontwikkelscholen* en *Weinig actieve scholen*. Deze typen scholen verschillen vooral in de mate waarin ze beleid hebben ontwikkeld en in de mate waarin ze cultuureducatieactiviteiten aanbieden aan de leerlingen.

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bespreekt de stand van zaken wat betreft cultuureducatie op Haagse scholen. We beschrijven hoe actief scholen zijn op dit gebied, in hoeverre cultuureducatie op scholen is verankerd, de wensen met betrekking tot begeleiding bij het verankeren en de ervaringen die scholen hiermee hebben. Verder typeren we scholen in het primair en voortgezet onderwijs aan de hand van de mate waarin de scholen beleid hebben vastgelegd, een visie op cultuureducatie hebben, deskundigheid in huis hebben en actief zijn op het gebied van cultuureducatie.

2.2 Activiteiten op scholen

Hoewel bijna alle scholen actief zijn op het gebied van cultuureducatie, verschillen de scholen in de mate waarin leerlingen kunnen deelnemen aan cultuureducatieactiviteiten en culturele projecten. Zoals te zien is in tabel 2.1, konden de meeste leerlingen in het schooljaar 2008-2009 deelnemen aan activiteiten binnen de school. Hierbij valt te denken aan een theatervoorstelling binnen het schoolgebouw of aan het uitnodigen van een beeldend kunstenaar.

Tabel 2.1 Aantal activiteiten waaraan leerlingen binnen de school konden deelnemen in schooljaar 2008-2009

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
0	16	25,8	8	28,6
1	15	24,2	8	28,6
2	13	21,0	7	25,0
3 of meer	18	29,0	5	17,8
Totaal	62	100,0	28	100,0

Ook bieden de meeste scholen activiteiten aan de leerlingen aan buiten het schoolgebouw (zie tabel 2.2). Onder deze activiteiten vallen bijvoorbeeld een museumbezoek, theaterbezoek of een bezoek aan het gemeentelijk archief. Er is slechts één school in het primair onderwijs en één school voor voortgezet onderwijs waar leerlingen in het schooljaar 2008-2009 niet deelnamen aan cultuureducatieactiviteiten. In zowel het primair als voortgezet onderwijs namen op de helft van de scholen leerlingen in 2008-2009 deel aan drie of meer activiteiten.

Tabel 2.2 Aantal activiteiten waaraan leerlingen buiten de school konden deelnemen in schooljaar 2008-2009

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
0	1	1,6	1	3,6
1	13	20,6	4	14,3
2	15	23,8	9	32,1
3 of meer	34	54,0	14	50,0
Totaal	63	100,0	28	100,0

Op de meeste scholen worden culturele projecten uitgevoerd waarbij verschillende vakken en leergebieden worden gecombineerd. Dit was in 2008-2009 het geval op bijna tachtig procent van de scholen in het primair onderwijs en op bijna negentig procent van de scholen in het voortgezet onderwijs (zie tabel 2.3).

Tabel 2.3 Aantal culturele projecten uitgevoerd in schooljaar 2008-2009

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
0 projecten	14	21,3	3	13,0
1 project	20	32,8	4	17,4
2 projecten	12	19,7	6	26,1
Meer dan 2 projecten	15	24,6	10	35,7
Totaal	61	100,0	23	100,0

2.3 Verankering van cultuureducatie

Verankering van cultuureducatie in het primair onderwijs

Er zijn grote verschillen tussen scholen in de mate waarin zij cultuureducatie hebben verankerd. Zoals te zien valt in tabel 2.4, heeft iets meer dan de helft van de scholen in het primair onderwijs een langetermijnvisie ontwikkeld of is daarmee bezig. Verder heeft ruim veertig procent van de scholen een schriftelijk vastgelegd beleidsplan voor cultuureducatie.

Tabel 2.4 Verankering van cultuureducatie in het primair onderwijs

	Langetermijnvisie		Vastgelegd beleidsplan	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	28	43,8	36	35,3
Mee bezig	5	7,8	6	5,9
Nee	31	48,4	60	58,8
Totaal	64	100,0	102	100,0

In het primair onderwijs krijgt ongeveer de helft van de scholen met een schriftelijk vastgelegde visie of beleidsplan begeleiding van buitenaf bij het verankeren van cultuureducatie. Het overgrote merendeel van deze begeleiding komt van het Koorenhuis. Docenten hebben bijvoorbeeld de cursus Interne Cultuurcoördinator van het Koorenhuis gevolgd of hebben via het Kunstmagneetproject begeleiding gekregen van het Koorenhuis. Hier komen positieve berichten over naar voren, bijvoorbeeld:

“De deelnemende docenten gaven aan dat de cursus Interne Cultuurcoördinator van het Koorenhuis goed is bevallen. Binnen de cursus is een langetermijnvisie en beleidsplan voor de school opgesteld. Er is daardoor op de school nu voldoende kennis over cultuureducatie in huis om de langetermijnvisie te kunnen implementeren.”

Adjunct-directeur van een basisschool

“Door het Kunstmagneetproject zijn zaken als continuering en een leerlijn aan bod gekomen en heeft de school nu voldoende kennis over cultuureducatie in huis.”

Directeur van een basisschool

Niet alle scholen met een vastgelegde visie of beleidsplan hadden hierbij behoefte aan hulp van buitenaf. Scholen merken in de verdiepende interviews op dat hiervoor al voldoende expertise was binnen de school. Als andere reden voor het zelf vastleggen van een visie of beleidsplan wordt genoemd:

“Het gevaar is dat het niet altijd lukt om ambitieuze plannen van buitenaf structureel te borgen. Als de samenwerking met experts stopt, is de kans groot dat het cultuurbeleid afzwakt en in elkaar stort.”

Directeur van een basisschool

Iets minder dan de helft van de scholen zonder schriftelijk vastgelegd beleidsplan heeft wel behoefte aan begeleiding bij verankering, “want wie weet brengt het iets extra’s.”

Scholen voor primair onderwijs die nog geen vastgelegde visie of beleidsplan hebben en ook geen behoefte aan begeleiding hierbij hebben, geven met name als reden dat een verankering van cultuureducatie geen prioriteit is binnen de school:

“Alhoewel cultuureducatie leuk is en er aandacht voor is binnen de school, zijn er veel andere speerpunten. Op het moment staat voorop dat aan de wensen van de onderwijsinspectie wordt voldaan.”
Directeur van een basisschool

Verankering van cultuureducatie in het voortgezet onderwijs

In het voortgezet onderwijs heeft meer dan zestig procent van de scholen een schriftelijk vastgelegde visie en/of beleidsplan voor cultuureducatie (zie tabel 2.5).

Tabel 2.5 Verankering van cultuureducatie in het voortgezet onderwijs

	Langetermijnvisie		Vastgelegd beleidsplan	
	Aantal	%		
Ja	11	39,3	14	50,0
Mee bezig	7	25,0	3	10,7
Nee	10	35,7	11	39,3
Totaal	28	100,0	28	100,0

Ongeveer de helft van de scholen in het voortgezet onderwijs met een schriftelijk vastgelegde visie of beleidsplan kreeg hierbij begeleiding van buitenaf. In tegenstelling tot in het primair onderwijs, kwam deze begeleiding minder vaak van het Koorenhuis. Slechts drie scholen geven aan dat ze begeleiding van het Koorenhuis hebben gekregen. Scholen noemen diverse andere instellingen, zoals het Haags Centrum voor Onderwijs, het Onderwijsservicepunt en een cursus bij de Vrije Universiteit. Opvallend is dat dit geen culturele instellingen zijn.

Van de scholen in het voortgezet onderwijs die geen schriftelijk vastgelegde visie of beleidsplan voor cultuureducatie hebben, geeft driekwart aan geen behoefte te hebben aan begeleiding. In de verdiepende interviews geven scholen aan dat dit niet nodig is, omdat er binnen het schoolteam al voldoende kennis in huis is. Ook wordt het volgende aangegeven:

“Binnen het schoolteam is door tijdgebrek niet veel animo voor meer overleggen en een nog hogere werkdruk.”
Cultuurcoördinator van een school voor voortgezet onderwijs

Een klein aantal scholen heeft wel behoefte aan begeleiding rondom cultuureducatie:

“De school staat open voor hulp van het Koorenhuis bij het vastleggen van projecten. Vanuit zo’n samenwerking kunnen ongetwijfeld nieuwe initiatieven voortkomen.”
Cultuurcoördinator van een school voor voortgezet onderwijs

Eén van de scholen heeft behoefte aan een gestandaardiseerd beleidsplan waar de school zelf informatie aan kan toevoegen. Dit zou minder tijdsinvestering vergen.

2.4 Typologie van scholen

Typering voor het primair onderwijs

In het primair onderwijs zijn drie typen scholen te onderscheiden: *Gevorderde scholen*, *Ontwikkelscholen* en *Starters*. Deze typen scholen verschillen vooral van elkaar wat betreft de mate waarin ze beleid en visie op cultuureducatie hebben ontwikkeld (zie tabel 2.6). De *Gevorderde scholen* hebben, in vergelijking met de andere scholen, in hoge mate beleid ontwikkeld, ze hebben een visie op cultuureducatie en zijn actief op het gebied van cultuureducatie. De gevorderde scholen verschillen niet in hoge mate van de andere scholen wat betreft deskundigheid. De *Ontwikkelscholen* hebben vaker dan de startende scholen beleid ontwikkeld en een visie op cultuureducatie. De ontwikkelscholen hebben echter nog niet in dezelfde mate als de gevorderde scholen beleid en visie ontwikkeld en kunnen zich dus met name op deze gebieden nog verder ontwikkelen. Alhoewel de *Starters* in vergelijking met de andere scholen nog weinig beleid en visie hebben op cultuureducatie, zijn ze wel gemiddeld actief en hebben ze deskundigheid in huis. Opvallen is dat we in het primair onderwijs geen echte ‘achterblijvers’ vinden die weinig tot geen activiteiten uitvoeren.

Tabel 2.6 Typologie van scholen in het primair onderwijs

Type	Beleid	Visie op cultuureducatie	Deskundigheid	Actief	Aantal
Starter	Laag	Laag	Gemiddeld	Gemiddeld	19
Ontwikkelschool	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld	21
Gevorderde school	Hoog	Hoog	Gemiddeld	Hoog	18

Typering voor het voortgezet onderwijs

In het voortgezet onderwijs onderscheiden we: *Gevorderde scholen*, *Ontwikkelscholen* en *Weinig actieve scholen*. Deze typen scholen verschillen vooral in de mate waarin ze beleid hebben ontwikkeld en actief zijn op het gebied van cultuureducatie (zie tabel 2.7). De *Gevorderde scholen* kenmerken zich doordat ze meer dan de andere scholen beleid hebben ontwikkeld en veel

activiteiten en projecten uitvoeren. De *Ontwikkelscholen* hebben in vergelijking met de andere scholen nog weinig beleid en visie ontwikkeld, maar zijn wel actief. Er lijken voor deze scholen dan ook met name nog ontwikkelmogelijkheden wat betreft het vastleggen van beleid en het vormgeven van een visie op cultuureducatie. De *Weinig actieve scholen* hebben opvallend genoeg wel vaker dan de ontwikkelscholen beleid en visie ontwikkeld, maar blijven hierin achter bij de gevorderde scholen. Ook zijn deze scholen weinig actief met het aanbieden van cultuureducatieactiviteiten aan de leerlingen en het uitvoeren van projecten. Wat opvalt is dat negen van de 22 scholen (41 procent) vallen binnen het type *Gevorderde school*. Alhoewel er dus ook scholen zijn die op alle vier de kenmerken nog niet bijzonder actief zijn, lijkt een groot gedeelte van de scholen in het voortgezet onderwijs in Den Haag dus op de goede weg wat betreft cultuureducatie.

Tabel 2.7 Typologie van scholen in het voortgezet onderwijs

Type	Beleid	Visie op cultuur-educatie	Deskundigheid	Actief	Aantal
Weinig actief	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld	Laag	7
Ontwikkelschool	Laag	Laag	Gemiddeld	Hoog	6
Gevorderde school	Hoog	Gemiddeld	Gemiddeld	Hoog	9

3 EEN VRAAGGERICHTE AANPAK

Cultuureducatie in Den Haag kan meer vraaggericht worden vormgegeven door meer invloed van scholen op het cultuureducatieaanbod, het overbrengen van budgetten van culturele instellingen naar scholen, en het oprichten van een cultuureducatienetwerk. Bij ongeveer de helft van de scholen is er draagvlak voor deze plannen. Niet alle scholen zien echter de noodzaak in van het uitoefenen van invloed op het aanbod. De grote tevredenheid over het aanbod van culturele instellingen speelt hierbij een rol. De helft van de scholen vindt het wel belangrijk om invloed uit te oefenen op het aanbod. Een deel ziet daartoe echter in de praktijk weinig mogelijkheden door gebrek aan tijd en prioriteit. Ruim de helft van de scholen is bereid om extra budget vanuit de gemeente voor cultuureducatie te matchen, mits het geld besteed kan worden aan zaken waar de school al mee bezig is en er niet te veel tijd in de verantwoording gaat zitten. Ten slotte is er onder ongeveer de helft van de scholen draagvlak voor deelname aan een cultuureducatie netwerk. Ongeveer dertig procent van de scholen is ook bereid om tijd te steken in het opzetten en organiseren van een netwerk.

3.1 Inleiding

De Adviescommissie voor het Meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur 2009-2012 heeft twee aanbevelingen gedaan voor een meer vraaggerichte aanpak van cultuureducatie.¹ Allereerst kunnen sommige budgetten die nu rechtstreeks naar de culturele instellingen gaan, geormerkt en gefaseerd worden overgebracht naar de scholen. De voorwaarde hierbij is dat de scholen deze budgetten zouden moeten matchen. Ten tweede beveelt de commissie aan om een cultuureducatienetwerk op te richten, waarbinnen scholen en culturele instellingen ervaringen, wensen en good practices kunnen uitwisselen. In dit hoofdstuk beschrijven we de wensen rondom invloed op het cultuureducatieaanbod van de scholen, het matchen van budget met de gemeente en het oprichten van een cultuureducatienetwerk. Hiermee wordt inzichtelijk wat het draagvlak is voor de maatregelen wat betreft een meer vraaggerichte aanpak.

3.2 Invloed van scholen op het cultuureducatieaanbod

Op scholen in Den Haag bestaat geen eenduidige mening wat betreft het belang van het uitoefenen van invloed op het cultuureducatie aanbod. De helft

¹ Gemeente Den Haag (2008) *Wonderlijke Noodzaak: Meerjarenplan Kunst en Cultuur 2009-2012*. Den Haag.

van de scholen geeft aan het belangrijk tot heel belangrijk te vinden om invloed uit te oefenen op het aanbod (zie tabel 3.1).

Tabel 3.1 Belang van uitoefenen invloed op aanbod in Den Haag

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Heel belangrijk	11	10,8	5	17,9
Belangrijk	41	40,2	9	32,1
Niet belangrijk, niet onbelangrijk	16	15,7	6	21,4
Onbelangrijk	32	31,4	8	28,6
Heel onbelangrijk	2	2,0	0	0,0
Totaal	102	100,0	28	100,0

Slechts een kwart van de scholen in het primair onderwijs geeft echter aan dat ze ook daadwerkelijk (enige) invloed uitoefenen op het aanbod. In het voortgezet onderwijs is dit aandeel wat groter: Ongeveer de helft van de scholen geeft aan dat ze (enige) invloed uitoefenen op het aanbod (zie tabel 3.2).

Tabel 3.2 Mate van invloed op aanbod in Den Haag

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Veel invloed	4	6,3	5	17,9
Enige invloed	12	18,8	10	35,7
Geen invloed	42	65,6	12	42,9
Weet niet	6	9,4	1	3,6
Totaal	64	100,0	28	100,0

Over het belang van het uitoefenen van invloed geven scholen aan:

“Het is belangrijk dat het onderwijsveld invloed heeft op het aanbod. Er zijn bijvoorbeeld een aantal keren twijfels geweest over de geschiktheid van bepaalde voorstellingen voor de leerlingen die hier naartoe gingen. Het zou nuttig zijn als er een werkgroep bestaat met daarin cultuurcoördinatoren en directeurs van scholen. De werkgroep zou dan activiteiten kunnen evalueren en ook nieuwe ideeën aandragen en op deze manier meer invloed uitoefenen op het aanbod.”

Directeur van een basisschool

“Soms is het doel voornamelijk ‘plezier hebben’. Andere keren is het belangrijk dat de activiteiten aansluiten bij het lesprogramma en dat leerlingen er echt iets van opsteken. Vooral voor activiteiten met het tweede ‘structurele’ doel is het belangrijk dat scholen invloed kunnen uitoefenen op de activiteiten.”

Adjunct-directeur van een basisschool

“Cultuureducatie is voor onze school maatwerk. Dit houdt in dat er intensief samengewerkt wordt met culturele instellingen in het vormgeven en uitvoeren van projecten. De leerling krijgt de mogelijkheid om zijn of haar talent in een professionele context tot ontwikkeling te brengen. Op die manier enthousiasmeert cultuureducatie, het levert meer kennis op en de leerlingen krijgen handvatten aangereikt om zich in die professionele bedding verder te ontwikkelen. Dit gaat dus verder dan incidenteel ‘langsrennen’ bij culturele instellingen. De ervaring leert dat culturele instellingen enthousiast zijn en graag willen samenwerken met scholen in het vormgeven van activiteiten.”

Cultuurcoördinator van een school voor voortgezet onderwijs

Niet alle scholen die het belangrijk vinden om invloed uit te oefenen, hebben het idee dat ze dit ook doen. In de verdiepende interviews leggen de scholen de oorzaak hiervoor vooral bij zichzelf en niet zozeer bij de culturele instellingen. Scholen geven onder andere aan dat er genoeg mogelijkheden zijn in Den Haag om samen te werken met culturele instellingen en dat culturele instellingen bereid zijn om maatwerk te leveren. Het gebrek aan tijd en prioriteit binnen de school is echter het grootste probleem:

“De school oefent zelf geen invloed uit op het aanbod. Alhoewel dit wel belangrijk kan zijn, kost het ook veel tijd. Door terugloop van leerlingaantallen komt er ook minder tijd beschikbaar voor het schoolteam en moet de school een afweging maken.”

Directeur van een basisschool

“Om een doelgericht aanbod te creëren, is het belangrijk dat de instellingen overleggen met de scholen. De school is hiervoor nog niet echt klaar. Daarvoor is cultuureducatie op dit moment nog te weinig prioriteit binnen de school.”

Adjunct-directeur van een basisschool

“De reden dat de school weinig invloed uitoefent op het aanbod, is dat er binnen de school al heel veel gebeurt op het gebied van cultuureducatie. Bovendien is het door tijdgebrek prettig als er een ‘kant-en-klaar’ aanbod klaarligt.”

Directeur van een school voor voortgezet onderwijs

Interessant is dat het overgrote deel van de scholen wel tevreden is over het huidige aanbod van cultuureducatie activiteiten in Den Haag (zie tabel 3.3). Als positieve punten noemen scholen dat het aanbod breed en divers is.

Tabel 3.3 Tevredenheid over het aanbod in Den Haag

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Zeer tevreden	20	31,3	13	46,4
Tevreden	39	60,9	10	35,7
Niet tevreden, niet ontevreden	4	6,3	1	3,6
Ontevreden	1	1,6	4	14,3
Totaal	64	100,0	28	100,0

De tevredenheid over het aanbod lijkt voor veel scholen een reden waarom ze het niet belangrijk vinden om hier als school verder invloed op uit te oefenen:

“De school heeft weinig invloed op het cultuureducatieaanbod in Den Haag. Dit is ook niet belangrijk. Het aanbod in Den Haag is leuk en divers. Het belangrijkste is dat de leerlingen kennismaken met kunst en cultuur en dat ze ‘de wijk uitkomen’. De ouders van de leerlingen nemen de kinderen namelijk zelden mee naar culturele activiteiten en de kinderen komen ook niet veel de wijk uit. Het is belangrijker dat kinderen de sfeer van kunst en cultuur proeven dan de precieze inhoud van de culturele activiteiten.”

Directeur van een basisschool

“Het aanbod van cultuureducatieactiviteiten in Den Haag is goed en divers. Daarom is er ook geen grote noodzaak om veel invloed uit te oefenen op het aanbod.”

Directeur van een school voor voortgezet onderwijs

3.3 Matchen van budget met de gemeente

Een van de aanbevelingen van de Adviescommissie voor het Meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur 2009-2012, is om sommige budgetten die nu rechtstreeks naar de culturele instellingen gaan, geormerkt en gefaseerd over te brengen naar de scholen. De voorwaarde hierbij is dat de scholen deze budgetten zouden moeten matchen. Ongeveer zestig procent van de scholen in het primair en voortgezet onderwijs is bereid om (afhankelijk van de grootte van het bedrag) een extra bedrag voor cultuureducatie met de gemeente te matchen (zie tabel 3.4).

Tabel 3.4 Bereidheid om extra bedrag met gemeente te matchen

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	32	31,4	10	35,7
Ja, afhankelijk van de grootte van het bedrag	29	28,4	7	25,0
Nee	27	26,5	2	7,1
Weet niet	14	13,7	9	32,1
Totaal	102	100,0	28	100,0

De scholen die bereid zijn om budget te matchen, geven aan dat het belangrijk is dat het geld wordt besteed aan zaken waar de scholen zelf al mee bezig zijn en dat er niet te veel tijd gaat zitten in het verantwoorden van de gelden. In het primair onderwijs wordt bijvoorbeeld aangegeven:

“De school zou dit budget graag vanuit de wensen van de school, dus vraaggestuurd, willen inzetten. De school zou het liefst zelf mensen hiervoor inhuren. Het is belangrijk om te kijken hoe activiteiten passen binnen het programma van de school.”

Directeur van basisschool

“De school staat open voor plannen rondom het matchen van budget voor cultuureducatie. Het is hierbij wel van belang dat er geen ellenlange plannen hoeven te worden geschreven. Extra budget levert weinig zakelijke winst op als veel tijd gaat naar evaluatie en verantwoording. Verder is het van belang dat de inhoudelijke besteding van het bedrag aansluit bij waar de school al mee bezig is op het gebied van cultuureducatie.”

Adjunct-directeur van een basisschool

Ook in het voortgezet onderwijs geven scholen aan alleen onder bepaalde voorwaarden bereid te zijn tot het matchen van budget:

“De school wil niet investeren in projecten omdat het geld oplevert, maar vooral omdat het past binnen de visie van de school. Een project maakt een grote kans als het aansluit bij de checklist, waarin wordt bekeken of er wordt gewerkt vanuit de uitgangspunten en of activiteiten passen binnen de visie van de school.”

Cultuurcoördinator van een school voor voortgezet onderwijs

“Er moet dan wel binnen de school goed besproken worden waar het geld aan besteed wordt. Het is belangrijk dat de school zelf mag bepalen waar het geld precies naartoe gaat en dat het bedrag een extra bijdrage levert aan het huidige lesprogramma. Alleen dan heeft het meerwaarde.”

Cultuurcoördinator van een school voor voortgezet onderwijs

Scholen die niet bereid zijn om budget met de gemeente te matchen, geven aan dat dit vooral ligt aan gebrek aan tijd en budget binnen de school:

“De eisen die worden gesteld aan het matchen van budget zijn vaak hoog. Er moet bijvoorbeeld vaak uitgebreid verantwoording worden gedaan, worden geëvalueerd en een uitgebreid plan worden opgesteld. Hoewel er op het moment voldoende capaciteit is binnen de school voor dit soort zaken, wordt dit in de toekomst minder. Dit door de gewichtenregeling, waardoor er minder geld beschikbaar komt. Doordat er minder geld ter beschikking wordt gesteld, zijn er ook minder mensen om dingen rondom cultuureducatie te organiseren.”

Directeur van een basisschool

“Er is geen ruimte binnen de lesroosters voor meer activiteiten. De cultuureducatie-activiteiten die de school nu uitvoert, nemen al veel lestijd in beslag en meer is praktisch niet haalbaar.”

Cultuurcoördinator van een school voor voortgezet onderwijs

3.4 Deelname aan een cultuureducatie-netwerk

Het draagvlak onder Haagse scholen voor deelname aan een cultuureducatie-netwerk is redelijk te noemen. Alhoewel in het primair onderwijs op het moment slechts vijftien procent van de ondervraagde scholen deelneemt aan een cultuureducatie-netwerk, heeft meer dan veertig procent hier (waarschijnlijk) wel behoefte aan (zie tabel 3.5). In het voortgezet onderwijs neemt een wat groter aandeel van de ondervraagde scholen deel aan een cultuureducatie-netwerk, in totaal 25 procent. Meer dan zestig procent van de scholen in het voortgezet onderwijs geeft aan dat ze (waarschijnlijk) wel behoefte hebben aan het deelnemen aan een netwerk.

Tabel 3.5 Behoeftte om deel uit te maken van goed functionerend netwerk

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Zeker wel	6	11,5	8	38,1
Waarschijnlijk wel	16	30,8	6	28,6
Waarschijnlijk niet	14	26,9	6	28,6
Zeker niet	16	30,8	1	4,8
Totaal	52	100,0	21	100,0

Het grootste gedeelte van de scholen geeft aan dat met name andere scholen, het Koorenhuis en andere culturele instellingen deel zouden moeten uitmaken van een cultuureducatie-netwerk (zie tabel 3.6). Onder de categorie 'anders' vallen uiteenlopende organisaties. Eén school geeft bijvoorbeeld aan dat subsidieverstrekking, zoals Fonds 1818 deel zouden moeten uitmaken van een cultuureducatie-netwerk. Een andere school noemt het ministerie van OCW en milieueducatie.

Tabel 3.6 Wie zouden deel moeten uitmaken van cultuureducatie-netwerk

	Po		Vo	
	Aantal	%*	Aantal	%*
Scholen	37	57,8	22	78,6
Koorenhuis	25	39,1	17	60,7
Andere culturele instellingen	32	50,0	22	78,6
Steunfunctie-instellingen	1	1,6	3	10,7
Gemeente	7	10,9	5	17,9
Provincie	1	1,6	0	0,0
Anders	9	14,1	8	32,1

* Percentage van het totaal aantal scholen.

Het merendeel van de scholen meent dat de ideale frequentie van bijeenkomsten één keer per kwartaal of één keer per halfjaar is (tabel 3.7).

Tabel 3.7 Kwantiteit bezoeken van goed functionerend netwerk

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
1 keer per maand	1	2,1	1	3,8
1 keer per kwartaal	21	44,7	10	38,5
1 keer per halfjaar	14	29,8	12	46,2
1 keer per jaar	1	2,1	3	11,5
Minder dan 1 keer per jaar	10	21,3	0	0,0
Totaal	47	100,0	26	100,0

Er bestaat, zoals valt te zien in tabel 3.8, een redelijke bereidheid onder scholen om tijd te steken in het opzetten en organiseren van een cultuureducatie-netwerk: ruim dertig procent van de ondervraagden geeft aan hiertoe (enigszins) bereid te zijn.

Tabel 3.8 Bereidheid tijd steken in opzetten en organiseren netwerk

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Zeet bereid	5	8,1	3	11,1
Enigszins bereid	15	24,2	7	25,9
Niet bereik	42	67,7	17	63,0
Totaal	62	100,0	26	100,0

Niet alle scholen zien heil in een digitaal opererend netwerk. Ongeveer dertig procent van de scholen geeft aan een digitaal netwerk niet aantrekkelijk te vinden.

4 SAMENWERKING MET HET KOORENHUIS

Het Koorenhuis heeft voor het primair onderwijs het Kunstmagneetproject ontwikkeld. De meeste scholen zijn hier echter niet enthousiast over en hebben dan ook niet overwogen om een Kunstmagneetschool te worden. Scholen staan wel wat opener voor de lichtere variant van het Kunstmagneetproject. Scholen die samenwerken met het Koorenhuis schetsen hier een positief beeld van. Het Koorenhuis is professioneel, levert maatwerk en het aanbod sluit goed aan bij de doelgroep. Minder positieve berichten vanuit het primair onderwijs hebben betrekking op de beperkte didactische kwaliteiten van de medewerkers van het Koorenhuis. Naast een rol als productontwikkelaar, zien scholen voor het Koorenhuis ook een expertiserol en een rol als kennismakelaar weggelegd.

4.1 Inleiding

Het Koorenhuis heeft een spilfunctie in Den Haag op het gebied van cultuureducatie. Het Koorenhuis ontwikkelt cursussen, methodieken en onderwijsprogramma's op het terrein van kunst en cultuur. Ook begeleidt en adviseert het Koorenhuis scholen omtrent cultuureducatie. Dit hoofdstuk bespreekt de interesse van scholen in het primair onderwijs voor het Kunstmagneetproject van het Koorenhuis en beschrijft ervaringen van scholen in de samenwerking met het Koorenhuis.

4.2 Kunstmagneetproject

Het Koorenhuis heeft voor het primair onderwijs het concept Kunstmagneetschool ontwikkeld. Hierbij worden op school lessen gegeven door vakdocenten van het Koorenhuis en kunnen leerlingen buiten schooltijd facultatief aan activiteiten deelnemen. Op het moment zijn er in Den Haag twaalf Kunstmagneetscholen. Er bestaan plannen voor het ontwikkelen van een lichtere variant van het Kunstmagneetproject. Zoals uitgelegd aan de scholen, zal deze lichtere variant vooral minder tijdsinvestering en minder financiële bijdrage van de school vragen. Onder de meeste scholen lijkt de animo voor het huidige Kunstmagneetproject niet groot. Er is iets meer animo voor de lichtere variant.

Zoals valt te zien in tabel 4.1, geeft het merendeel van de scholen aan nooit te hebben overwogen om een Kunstmagneetschool te worden.

Tabel 4.1 Overwogen om Kunstmagneetschool te worden

	Po	
	Aantal	%
Ja	10	22,2
Nee	35	77,8
Totaal	45	100,0

Als belangrijkste reden hiervoor, wordt genoemd dat de school geen behoefte heeft om zich te profileren als Kunstmagneetschool. Verder wordt aangegeven dat het project te veel inzet van de school vraagt en dat het te duur is. De redenen die scholen onder de categorie 'anders' aangeven zijn uiteenlopend. Eén school geeft bijvoorbeeld aan dat het Kunstmagneetproject niet bij de doelgroep van de school past. Een andere school vertelt dat de school gaandeweg wil kunnen ontdekken in welke richting ze cultuureducatie gaan ontwikkelen.

Tabel 4.2 Waarom niet overwogen om Kunstmagneetschool te worden

	Po	
	Aantal	%*
Te duur	5	14,3
Vraagt te veel inzet personeel	6	17,2
Organisatorisch te ingewikkeld	1	2,9
Geen draagvlak personeel	1	2,9
School op een andere manier profileren	17	48,6
Weet niet	2	5,7
Anders	12	34,3

* Percentering ten opzichte van het aantal scholen dat niet heeft overwogen om Kunstmagneetschool te worden.

Van scholen die niet bekend zijn met het Kunstmagneetproject, ontstaat na een korte uitleg over het project geen eenduidig beeld wat betreft de interesse in het project (zien tabel 4.3).

Tabel 4.3 Scholen niet bekend met Kunstmagneet: interesse hierin?

	Po	
	Aantal	%
Zeker wel	0	0,0
Waarschijnlijk wel	3	27,3
Waarschijnlijk niet	5	45,5
Zeker niet	1	9,1
Weet niet	2	18,2
Totaal	11	100,0

Dit geldt ook voor de lichtere variant van het Kunstmagneetproject. Ongeveer een derde van de scholen geeft aan interesse te hebben in de lichtere variant, veertig procent geeft aan (waarschijnlijk) geen interesse hierin te hebben (zie tabel 4.4).

Tabel 4.4 Interesse in lichtere variant Kunstmagneet

	Po	
	Aantal	%
Zeker wel	6	10,5
Waarschijnlijk wel	15	26,3
Waarschijnlijk niet	13	22,8
Zeker niet	10	17,5
Weet niet	13	22,8
Totaal	57	100,0

Eén van de zes deelnemende scholen voor primair onderwijs aan het verdiepende interview, gaf aan een Kunstmagneetschool te zijn. Deze school schetste een positief beeld van het project:

“De leerlingen en ouders zijn enthousiast en er is een klik met de vakdocenten van het Koorenhuis. Het Kunstmagneetproject heeft ook een wervende werking, aangezien het ouders aantrekt. In het begin van het project waren er wat bedenkingen bij leerkrachten over de tijd die het zou kosten, maar nu zijn de leerkrachten positief en vinden ze het Kunstmagneetproject de moeite waard.”

Directeur van een basisschool

4.3 Ervaringen in de samenwerking met het Koorenhuis

Samenwerking met het primair onderwijs

Over de samenwerking met het Koorenhuis komen gemengde berichten naar voren. Scholen die gebruikmaken van het Kunstmenu of van begeleiding bij het verankeren van cultuureducatie, zijn hier positief over. Sommige scholen uitten echter ook bedenkingen over de didactische kwaliteiten van de medewerkers van het Koorenhuis. Deze scholen maken dan ook op dit moment geen gebruik van het aanbod van cultuureducatieactiviteiten van het Koorenhuis.

De meeste scholen in het primair onderwijs (75 procent) maken gebruik van een menu voor het selecteren van cultuureducatieactiviteiten. Zoals valt te zien in tabel 4.5, maken iets meer scholen gebruik van het Cultuurmenu van het Museumplatform, dan van het Kunstmenu van het Koorenhuis. Scholen die gebruik maken van het Kunstmenu, zijn hier in de verdiepende interviews positief over:

“De leerlingen hebben wat aan het aanbod via het Kunstmenu. Een menu is handig, aangezien het vaak lastig is om zelf met grote groepen leerlingen naar activiteiten toe te gaan.”

Directeur van een basisschool

Er zijn echter verschillende redenen waarom sommige scholen het Cultuurmenu verkiezen boven het Kunstmenu. Niet alle scholen ervaren de didactische vaardigheden van medewerkers van het Koorenhuis als voldoende en bij één school wordt onbekendheid met het Kunstmenu als reden genoemd:

“De reden dat geen gebruik wordt gemaakt van het Kunstmenu zijn de bedenkingen over de pedagogische en didactische kwaliteiten van de mensen van het Koorenhuis. De school is tevreden over het Cultuurmenu. De organisatie van het Haags Museumplatform is goed op orde en het sluit aan bij de wensen van de school. Het belangrijkste is dat de kinderen uit de wijk komen en in aanraking komen met een breed aanbod. Het Cultuurmenu voldoet aan deze wensen.”

Directeur van een basisschool

“Het aanbod van het Koorenhuis is leuk en de medewerkers hebben veel vakinhoudelijke kennis. Maar de medewerkers komen zelf niet uit het onderwijs en zijn didactisch ook niet altijd goed onderlegd.”

Directeur van een basisschool

“De school maakt nu voor het tweede jaar gebruik van het Cultuurmenu. De school neemt niet deel aan het Kunstmenu van het Koorenhuis. Dit komt door onbekendheid met het menu. De docenten, leerlingen en ouders zijn tevreden over het Cultuurmenu, alles komt aan bod.”

Directeur van een basisschool

Tabel 4.5 Gebruikgemaakt van een kunstmenu voor selecteren activiteiten

	Po		Vo	
	Aantal	%*	Aantal	%*
Kunstmenu Koorenhuis	31	48,4	12	42,9
Cultuurmenu Haags Museumplatform	36	56,3	2	7,1
Nee	16	25,0	16	57,1

* Percentering ten opzichte van het totaal aantal scholen.

Zoals we ook beschrijven in hoofdstuk 2, is het Koorenhuis de grootste aanbieder van externe begeleiding bij het vastleggen van een visie en/of beleidsplan voor cultuureducatie in het primair onderwijs. In de verdiepende interviews geven scholen een positief beeld van deze begeleiding:

“De deelnemende docenten gaven aan dat de cursus Interne Cultuurcoördinator van het Koorenhuis goed is bevallen. Binnen de cursus is een langetermijnvisie en beleidsplan voor de school opgesteld. Er is daardoor op de school nu voldoende kennis over cultuureducatie in huis om de langetermijnvisie te kunnen implementeren.”
Adjunct-directeur van een basisschool

Samenwerking met het voortgezet onderwijs

De vier scholen voor voortgezet onderwijs die hebben deelgenomen aan de verdiepende interviews werken allemaal samen met het Koorenhuis. Eén geïnterviewde cultuurcoördinator geeft aan het lastig te vinden om in het algemeen iets te zeggen over de samenwerking met het Koorenhuis, “*dat is vooral persoonsafhankelijk.*” De andere scholen zijn tevreden over het aanbod en de samenwerking met het Koorenhuis. Als positieve punten van het Koorenhuis worden genoemd:

“Het Koorenhuis is niet star en werkt mee aan het op maat maken van activiteiten.”
Cultuurcoördinator van een school voor voortgezet onderwijs

“De medewerkers van het Koorenhuis weten waar ze mee bezig zijn, de voorstellingen kloppen voor het leeftijdsniveau en de organisatie is goed.”
Cultuurcoördinator van een school voor voortgezet onderwijs

“De school maakt gebruik van de theatervoorstellingen van het Koorenhuis en is hier tevreden over. Het Koorenhuis weet bijvoorbeeld goed wat aansluit bij de vmbo-doelgroep en de acteurs zijn ook goed ingespeeld op deze doelgroep.”
Cultuurcoördinator van een school voor voortgezet onderwijs

In het voortgezet onderwijs zijn, in tegenstelling tot in het primair onderwijs, geen opmerkingen gemaakt over de didactische vaardigheden van de medewerkers van het Koorenhuis.

Rol van het Koorenhuis

Scholen hebben behoefte aan verschillende rollen van het Koorenhuis. Behalve een rol als productontwikkelaar, geven scholen aan behoefte te hebben aan het Koorenhuis als kennismakelaar. Scholen zien hierbij het Koorenhuis als schakel tussen scholen en culturele instellingen:

“Het Koorenhuis zou vooral een loketfunctie kunnen vervullen. Het zou nuttig zijn als de school bij één contactpersoon van het Koorenhuis terecht kan voor het aanbod van culturele instellingen in Den Haag.”
Adjunct-directeur van een basisschool

“Het Koorenhuis heeft ook de mogelijkheid om een hoofdrol te spelen in de samenwerking met andere culturele instellingen, omdat ze veel contacten hebben met scholen.”

Cultuurcoördinator van een school voor voortgezet onderwijs

“Naast het ontwikkelen van producten is er ook een rol weggelegd voor het Koorenhuis als schakel tussen scholen en culturele instellingen. Door tijdgebrek hebben scholen namelijk weinig tijd voor het zelf uitzoeken van activiteiten.”

Cultuurcoördinator van een school voor voortgezet onderwijs

Verder zien scholen een expertiserol weggelegd voor het Koorenhuis. Eén school voor voortgezet onderwijs noemt een ‘voortrekkersrol’ voor het Koorenhuis. Het Koorenhuis zou hierbij voorstellingen prikkelender kunnen maken en breder kunnen inzetten. Over de expertise rol zeggen scholen:

“Het Koorenhuis helpt scholen bij het ontwikkelen van een visie, staat hoog in aanzien in Den Haag en heeft echt wat te bieden.”

Directeur van een basisschool

“Vanuit een samenwerking met het Koorenhuis kunnen ongetwijfeld nieuwe initiatieven voortkomen, want expertise op uitvoerend en inhoudelijk vlak is er zeker.”

Cultuurcoördinator van een school voor voortgezet onderwijs

“Een expertiserol van het Koorenhuis zou goed zijn voor de concurrentie van cultuureducatie aanbod in Den Haag.”

Directeur van een basisschool

5 DE RELATIE TUSSEN SCHOOLTYPE, BEHOEFTE AAN EEN VRAAGGERICHTE AANPAK EN ERVARINGEN MET HET KOORENHUIS

De tevredenheid over het aanbod van culturele instellingen is over het geheel gezien groot onder alle typen scholen die we wat betreft cultuureducatie kunnen onderscheiden in Den Haag (gevorderde scholen, ontwikkelscholen, starters in het primair onderwijs en weinig actieve scholen in het voortgezet onderwijs). In het primair onderwijs hebben vooral gevorderde scholen behoefte aan een meer vraaggerichte aanpak. Deze scholen hebben ook vaker dan de andere typen scholen interesse in (de lichtere variant van) het Kunstmagneetproject van het Koorenhuis. In het voortgezet onderwijs bestaat onder zowel gevorderde scholen als weinig actieve scholen draagvlak voor een meer vraaggerichte aanpak van cultuureducatie. Niet alle scholen die het belangrijk vinden om invloed uit te oefenen op het aanbod zijn ook bereid om een bedrag voor cultuureducatie te matchen met de gemeente of hebben behoefte aan deelname aan een cultuureducatie netwerk. Er bestaan dus verschillende opvattingen over de manier waarop Haagse scholen meer invloed willen uitoefenen op het aanbod van cultuureducatieactiviteiten.

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk bekijken we welke dwarsverbanden er bestaan tussen de verschillende thema's rondom cultuureducatie in Den Haag, die in dit rapport aan bod zijn gekomen. We bekijken de relatie tussen de verschillende typen scholen die op het gebied van cultuureducatie te onderscheiden zijn, de behoefte die er bestaat aan een meer vraaggerichte aanpak en de ervaringen die scholen hebben met het Koorenhuis.

5.2 Tevredenheid over het aanbod

De tevredenheid over het aanbod van cultuureducatieactiviteiten in Den Haag is over het geheel gezien groot. De verschillende typen scholen verschillen hierin niet van elkaar. Zowel *gevorderde* scholen (scholen die in hoge mate beleid hebben ontwikkeld, een visie hebben op cultuureducatie en actief zijn op het gebied van cultuureducatie), *ontwikkelscholen* (scholen die zich nog met name op het gebied van beleid en visie nog verder kunnen ontwikkelen), *starters* in het primair onderwijs (die in vergelijking met de andere scholen nog weinig beleid en visie hebben op cultuureducatie, maar wel gemiddeld actief zijn en deskundigheid in huis hebben) als *weinig actieve* scholen in het

voortgezet onderwijs (die weinig activiteiten en projecten organiseren) zijn over het algemeen tevreden over het aanbod.

Tevredenheid over het aanbod is voor een aantal scholen een belangrijke reden waarom ze geen behoefte hebben om hier meer invloed op uit te oefenen. Dit geldt echter niet voor alle scholen. Ook scholen die wel behoefte hebben aan het uitoefenen van invloed, zijn over het algemeen tevreden over het aanbod. Deze scholen hebben, alhoewel ze veelal tevreden zijn over het aanbod, vaak behoefte aan meer doelgerichtheid en maatwerk wat betreft cultuureducatie.

5.3 Behoeftte aan een meer vraaggerichte aanpak

In het primair onderwijs hebben vooral gevorderde scholen behoefte aan een meer vraaggerichte aanpak. Zoals te zien valt in tabel 5.1, vinden gevorderde scholen het vaker belangrijk om invloed uit te oefenen op het aanbod van culturele instellingen dan de andere typen scholen (starters en ontwikkelscholen). Ook zijn de gevorderde scholen het vaakst bereid om een budget voor cultuureducatie met de gemeente te matchen. Ten slotte hebben de gevorderde scholen het meeste behoefte aan deelname aan een cultuureducatienetwerk en zijn ze ook het meeste bereid om tijd te steken in het organiseren hiervan.

Tabel 5.1 Belang van het uitoefenen van invloed onder verschillende typen scholen in het primair onderwijs

	Gevorderd		Ontwikkelschool		Starter	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
(Heel) belangrijk	11	61,1	10	47,6	7	36,8
Niet belangrijk, niet onbelangrijk	3	16,7	4	19,0	4	21,1
(Heel) onbelangrijk	4	22,2	7	33,3	8	42,1
Totaal	18	100,0	21	100,0	19	100,0

In het voortgezet onderwijs zien we een wat ander beeld. De ontwikkelscholen in het voortgezet onderwijs hebben het minste behoefte aan een meer vraaggerichte aanpak voor cultuureducatie. Deze scholen vinden het minder vaak dan de andere typen scholen belangrijk om invloed uit te oefenen op het aanbod (zie tabel 5.2), zijn het minst bereid om een bedrag voor cultuureducatie te matchen met de gemeente en zijn het minst bereid om tijd te steken in het organiseren van een cultuureducatienetwerk. Opvallend is dat de weinig actieve scholen (de scholen die dus weinig activiteiten en projecten uitvoeren, maar wel wat beleid en visie hebben op cultuureducatie) het wel belangrijk vinden om invloed uit te oefenen op het aanbod en bereid zijn om budget met de gemeente te matchen. In het voortgezet onderwijs bestaat dus

niet alleen bij de gevorderde scholen, maar ook bij de weinig actieve scholen draagvlak voor een meer vraaggerichte aanpak van cultuureducatie.

Tabel 5.2 Belang van het uitoefenen van invloed onder verschillende typen scholen in het voortgezet onderwijs

	Gevorderd		Ontwikkel		Weinig actief	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
(Heel) belangrijk	4	44,4	2	33,3	6	85,7
Niet belangrijk, niet onbelangrijk	2	22,2	2	33,3	0	0,0
(Heel) onbelangrijk	3	33,3	2	33,3	1	14,3
Totaal	9	100,0	6	100,0	7	100,0

Wat opvalt is dat niet alle scholen die het belangrijk vinden om invloed uit te oefenen op het aanbod ook bereid zijn om budget voor cultuureducatie met de gemeente te matchen en behoefte hebben aan deelname aan een cultuureducatienetwerk. Sommige scholen die aangeven het belangrijk te vinden om invloed uit te oefenen op het aanbod hebben behoefte aan deelname aan een cultuureducatienetwerk, maar andere scholen die het belangrijk vinden om invloed uit te oefenen, hebben hier weer geen behoefte aan. Dit geldt ook voor het matchen van budget. Een deel van de scholen die het belangrijk vinden om meer invloed uit te oefenen, is bereid om budget met de gemeente te matchen, maar andere scholen die invloed uitoefenen belangrijk vinden, zijn hiertoe niet bereid. Scholen die het belangrijk vinden om invloed uit te oefenen, zien deelname aan een cultuureducatienetwerk en het toekennen en matchen van budget dus niet altijd als de meest geschikte manier om cultuureducatie meer vraaggericht vorm te geven.

5.4 Het Koorenhuis

Scholen in het primair onderwijs kunnen deelnemen aan het Kunstmagneetproject van het Koorenhuis. Hierbij worden op school lessen gegeven door vakdocenten van het Koorenhuis en kunnen leerlingen buiten schooltijd facultatief aan activiteiten deelnemen.

Scholen verschillen in de mate waarin ze geïnteresseerd zijn in het Kunstmagneetproject. Gevorderde scholen hebben meer behoefte dan ontwikkelscholen en startende scholen aan een lichtere variant van het Kunstmagneetproject, waarbij er minder tijdsinvestering en financiële bijdrage van de scholen wordt gevraagd dan in het huidige Kunstmagneetproject. Startende scholen die in vergelijking met andere scholen nog weinig beleid en visie op cultuureducatie hebben, hebben het minst vaak overwogen om een Kunstmagneetschool te worden. De meeste animo voor het Kunstmagneetproject lijkt dus te bestaan bij scholen die al ver zijn in het ontwikkelen van beleid, visie en activiteiten.

We vinden geen eenduidige resultaten wat betreft interesse in het Kunstmagneetproject (of de lichtere variant hiervan) en draagvlak voor een meer vraaggerichte aanpak. Sommige scholen die behoefte hebben aan een meer vraaggerichte aanpak zijn geïnteresseerd in het Kunstmagneetproject, maar andere scholen zijn dit niet.

6 SAMENVATTING EN CONCLUSIE

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek naar cultuureducatie onder Haagse scholen, dat RegioPlan in opdracht van de gemeente Den Haag heeft uitgevoerd. Het doel van dit onderzoek was om een beeld te krijgen van cultuureducatie in het primair en voortgezet onderwijs in Den Haag en om de behoeften van de scholen op het gebied van cultuureducatie in kaart te brengen. Hiervoor hebben we enquêtes en verdiepende interviews over cultuureducatie afgenomen onder Haagse scholen. Dit hoofdstuk geeft antwoord op de vraag wat de stand van zaken is van cultuureducatie op scholen, in hoeverre er draagvlak is voor een meer vraaggerichte aanpak voor cultuureducatie en wat de ervaringen zijn met het Koorenhuis.

6.2 Stand van zaken cultuureducatie op Haagse scholen

Er zijn geen scholen in Den Haag die zich niet of nauwelijks bezig houden met cultuureducatie. Wel zijn er grote verschillen tussen scholen in de mate waarin leerlingen kunnen deelnemen aan cultuureducatieactiviteiten en culturele projecten. Ook verschillen scholen sterk in de mate waarin cultuureducatie is verankerd. Er zijn dus verschillende 'soorten' scholen in Den Haag. Opvallend is dat deze verschillende soorten scholen over het algemeen tevreden tot zeer tevreden zijn over het aanbod van cultuureducatieactiviteiten in Den Haag.

In het primair onderwijs onderscheiden we drie typen scholen: *Gevorderde scholen* (in hoge mate beleid ontwikkeld, een visie op cultuureducatie en actief op het gebied van cultuureducatie), *Ontwikkelscholen* (kunnen zich met name op de gebieden beleid en visie op cultuureducatie verder ontwikkelen) en *Starters* (hebben in vergelijking met de andere scholen nog weinig beleid en visie op cultuureducatie, maar zijn wel gemiddeld actief en hebben deskundigheid in huis).

Ook in het voortgezet onderwijs onderscheiden we drie typen scholen: *Gevorderde scholen* (hebben veelal beleid ontwikkeld en zijn in hoge mate actief), *Ontwikkelscholen* (hebben nog weinig beleid en visie ontwikkeld, maar zijn wel actief) en *Weinig actieve scholen* (zijn weinig actief wat betreft het organiseren van activiteiten).

6.3 Een vraaggerichte aanpak

De Adviescommissie voor het Meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur 2009-2012 beveelt voor het realiseren van een meer vraaggerichte aanpak van cultuureducatie aan, dat sommige budgetten die nu rechtstreeks naar de culturele instellingen gaan, zouden moeten worden overgebracht naar de scholen.¹ Als voorwaarde hierbij zouden de scholen deze budgetten moeten matchen met de gemeente. Ook beveelt de commissie aan om een cultuureducatienetwerk op te richten, waarbinnen scholen en culturele instellingen informatie en wensen kunnen uitwisselen. In dit onderzoek is bekeken wat het draagvlak is onder scholen voor een meer vraaggerichte aanpak voor cultuureducatie.

De helft van de scholen in Den Haag heeft behoefte aan een meer vraaggerichte aanpak voor cultuureducatie. De helft van de scholen vindt het belangrijk om invloed uit te oefenen op het aanbod van culturele instellingen, ruim de helft van de scholen is bereid om extra budget vanuit de gemeente voor cultuureducatie te matchen en er is onder ongeveer de helft van de scholen (enig) draagvlak voor deelname aan een cultuureducatienetwerk. In het primair onderwijs bestaat in vergelijking met de ontwikkelscholen en starters onder de gevorderde scholen het meeste draagvlak voor een meer vraaggerichte aanpak. In het voortgezet onderwijs bestaat er onder zowel de gevorderde scholen als de weinig actieve scholen draagvlak voor een meer vraaggerichte aanpak. Animo voor een vraaggerichte aanpak is in het voortgezet onderwijs het laagst onder de ontwikkelscholen.

Opvallend is dat niet alle scholen die het belangrijk vinden om invloed uit te oefenen op het aanbod, ook bereid zijn om een bedrag voor cultuureducatie te matchen met de gemeente en behoefte hebben aan deelname aan een cultuureducatienetwerk. Ze vinden dit dan ook niet altijd de meest geschikte manier om cultuureducatie meer vraaggericht vorm te geven.

Scholen voorzien belemmeringen in het uitvoeren van een vraaggerichte manier van werken. De belangrijkste knelpunten zijn gebrek aan tijd en prioriteit voor cultuureducatie binnen de scholen. Belangrijke voorwaarden voor het matchen van extra budget zijn dat het budget kan worden besteed aan zaken waar scholen zelf al mee bezig zijn en dat er niet te veel tijd in de verantwoording van de gelden gaat zitten. Volgens de scholen zijn er genoeg mogelijkheden in Den Haag om samen te werken met culturele instellingen en zijn instellingen ook bereid om maatwerk te leveren. De belemmeringen voor een meer vraaggerichte aanpak liggen dus niet zozeer in de samenwerking met de culturele instellingen, maar meer bij de scholen zelf. Bij het vormgeven van een meer vraaggericht beleid voor cultuureducatie is het dan ook

¹ Gemeente Den Haag (2008) *Wonderlijke Noodzaak: Meerjarenplan Kunst en Cultuur 2009-2012*, Den Haag.

belangrijk om rekening te houden met de knelpunten die scholen hierbij zelf voorzien.

Niet onder alle scholen is draagvlak voor een meer vraaggerichte manier van werken. De grote tevredenheid over het aanbod van cultuureducatie activiteiten speelt hierbij een rol. Doordat scholen tevreden zijn over het aanbod, zien ze niet altijd de noodzaak in van invloed uitoefenen op het aanbod. Een meer vraaggerichte aanpak is dan ook wellicht niet geschikt voor alle scholen in Den Haag.

6.4 Ervaringen met het Koorenhuis

In Den Haag neemt het Koorenhuis een belangrijke plek in op het gebied van cultuureducatie. Naast het ontwikkelen en aanbieden van cultuureducatie activiteiten, begeleidt en adviseert het Koorenhuis scholen en biedt het Koorenhuis het Kunstmagneetproject aan in het primair onderwijs. Hierbij worden op school lessen gegeven door vakdocenten van het Koorenhuis en kunnen leerlingen buiten schooltijd facultatief aan activiteiten deelnemen. Er bestaan plannen voor het ontwikkelen van een lichtere variant van het Kunstmagneetproject. Dit zal vooral minder tijdsinvestering en minder financiële bijdrage van de school vragen.

Wat betreft de ervaringen met het Koorenhuis komen vanuit de scholen gemengde berichten naar voren. Voor het Kunstmagneetproject is onder de meeste basisscholen niet veel animo. Het merendeel van de scholen heeft ook niet overwogen om een Kunstmagneetschool te worden. De belangrijkste reden hiervoor is dat de scholen geen behoefte hebben om zich te profileren als Kunstmagneetschool. Ongeveer een kwart van de scholen heeft wel belangstelling voor een lichtere variant van het Kunstmagneetproject. De gevorderde scholen in het primair onderwijs hebben de meeste interesse in (de lichtere variant van) het Kunstmagneetproject.

Scholen werken op verschillende manieren samen met het Koorenhuis. Scholen nemen producten af van het Koorenhuis, nemen deel aan het Kunstmenu, werken samen met het Koorenhuis in het vormgeven van activiteiten en gebruiken de expertise van het Koorenhuis bij het verankeren van cultuureducatie. Over deze samenwerking komen vanuit de scholen positieve berichten naar buiten: Het Koorenhuis is professioneel, levert maatwerk en het aanbod sluit goed aan bij de doelgroep. Een aantal scholen voor primair onderwijs zijn echter minder te spreken over het Koorenhuis. Deze scholen noemen met name de beperkte didactische vaardigheden van de medewerkers als verbeterpunt.

Scholen hebben behoefte aan verschillende rollen van het Koorenhuis. Er is behoefte aan het Koorenhuis als productontwikkelaar, maar daarnaast ook aan een rol als kennismakelaar. Scholen vinden het wenselijk dat er een schakel is tussen scholen en culturele instellingen. Het Koorenhuis zou deze functie kunnen vervullen. Ten slotte zien scholen een expertiserol voor het Koorenhuis weggelegd.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Antwoorden op de vragen uit de enquête

Vragen voor het primair en voortgezet onderwijs

Taken

Tabel B1.1 Cultuurcoördinator

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	36	56,3	25	89,3
Nee	28	43,8	3	10,7
Totaal	64	100,0	28	100,0

Tabel B1.2 Functie geïnterviewde

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Directeur	30	46,9	2	7,1
Adjunct-directeur	9	14,1	1	3,6
Vakleerkracht	1	1,6	14	50,0
Leerkracht	16	25,0	6	21,4
Anders*	8	12,5	5	17,9
Totaal	64	100,0	28	100,0

* De antwoorden in de categorie 'anders' staan beschreven in bijlage 2.

Tabel B1.3 Uren per week vrijgesteld voor taken cultuureducatie

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
0	42	66,7	4	14,3
1	11	17,5	5	17,9
2	4	6,3	7	25,0
3	0	0,0	4	14,3
4 of meer	6	9,5	8	28,5
Totaal	63	100,0	28	100,0

Tabel B1.4 Uren per week besteed aan taken cultuureducatie

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
0	8	13,1	0	0,0
1	32	52,5	4	14,3
2	11	18,0	8	28,6
3	3	4,9	3	10,7
4 of meer	7	11,4	13	46,4
Totaal	61	100,0	28	100,0

Tabel B1.5 Knelpunten uitvoeren taken

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	34	53,1	18	64,3
Nee	30	46,8	10	35,7
Totaal	64	100,0	28	100,0

Tabel B1.6 Knelpunten ervaren bij uitvoeren taken

	Po		Vo	
	Aantal	%**	Aantal	%**
Gebrek aan tijd	20	58,8	10	55,6
Gebrek aan kennis	3	8,8	0	0,0
Gebrek aan ondersteuning	0	0,0	2	11,1
Gebrek aan medewerking collega's	2	5,9	2	11,1
Te beperkt budget	9	26,5	4	22,2
Gebrek aan contacten cultuurinstellingen	0	0,0	1	5,6
Anders*	14	41,2	14	77,8

* De antwoorden in de categorie 'anders' staan beschreven in bijlage 2.

** Percentering ten opzichte van het aantal scholen dat knelpunten ervaart.

Tabel B1.7 Anderen betrokken bij vormgeven activiteiten

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Hele schoolteam	15	23,4	0	0,0
Meerdere leden schoolteam	32	50,0	19	67,9
Eén persoon	9	14,1	7	25,0
Geen	8	12,5	2	7,1
Totaal	64	100,0	28	100,0

Tabel B1.8 Anderen betrokken bij uitvoeren activiteiten

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Hele schoolteam	22	34,4	2	7,1
Meerdere leden schoolteam	32	50,0	23	82,1
Eén persoon	3	4,7	3	10,7
Geen	7	6,9	0	0,0
Totaal	64	100,0	28	100,0

Inhoudelijke invulling

Tabel B1.9 Aantal activiteiten waaraan leerlingen binnen de school konden deelnemen in schooljaar 2008-2009

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
0	16	25,8	8	28,6
1	15	24,2	8	28,6
2	13	21,0	7	25,0
3 of meer	18	29,0	5	17,8
Totaal	62	100,0	28	100,0

Tabel B1.10 Aantal activiteiten waaraan leerlingen buiten de school konden deelnemen in schooljaar 2008-2009

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
0	1	1,6	1	3,6
1	13	20,6	4	14,3
2	15	23,8	9	32,1
3 of meer	34	54,0	14	50,0
Totaal	63	100,0	28	100,0

Tabel B1.11 Mate van vakoverstijgend werken

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Volledig	5	8,3	3	13,0
Gedeeltelijk	28	46,7	9	39,1
Incidenteel	15	25,0	7	30,4
Niet	12	20,0	4	17,4
Totaal	60	100,0	23	100,0

Tabel B1.12 Aantal culturele projecten uitgevoerd in schooljaar 2008-2009

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
0 projecten	14	21,3	3	13,0
1 project	20	32,8	4	17,4
2 projecten	12	19,7	6	26,1
Meer dan 2 projecten	15	24,6	10	35,7
Totaal	61	100,0	23	100,0

Visie/Beleidsplan

Tabel B1.13 Langetermijnvisie ontwikkeld

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	28	43,8	11	39,3
Mee bezig	5	7,8	7	25,0
Nee	31	48,4	10	35,7
Totaal	64	100,0	28	100,0

Tabel B1.14 Begeleiding bij ontwikkelen langetermijnvisie

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	20	60,6	8	44,4
Nee	13	39,4	10	55,6
Totaal	33	100,0	18	100,0

Tabel B1.15 Door wie begeleid bij ontwikkelen langetermijnvisie

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Koorenhuis	17	85,0	3	37,5
Anders	3	15,0	5	62,5

* Percentering ten opzichte van het aantal scholen dat begeleiding krijgt bij ontwikkelen visie.

Tabel B1.16 Begeleiding bij implementatie langetermijnvisie

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	11	33,3	5	27,8
Nee	22	66,7	13	72,2
Totaal	33	100,0	18	100,0

Tabel B1.17 Door wie begeleid bij implementatie langetermijnvisie?

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Koorenhuis	10	90,9	3	60,0
Anders	1	9,1	2	40,0

* Percentering ten opzichte van het aantal scholen dat begeleiding krijgt bij implementatie visie.

Tabel B1.18 Ontwikkelen lange termijn visie in de nabije toekomst

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	12	38,7	4	40,0
Nee	19	61,3	6	60,0
Totaal	31	100,0	10	100,0

Tabel B1.19 Behoefte aan begeleiding bij ontwikkeling langetermijnvisie

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Veel behoefte	5	38,5	3	75,0
Een beetje behoefte	3	23,0	0	0,0
Geen behoefte	5	38,5	1	25,0
Totaal	13	100,0	4	100,0

Tabel B1.20 Schriftelijk vastgelegd beleidsplan

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	36	35,3	14	50,0
Mee bezig	6	5,9	3	10,7
Nee	60	58,8	11	39,3
Totaal	102	100,0	28	100,0

Tabel B1.21 Begeleiding bij vastleggen beleidsplan

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	13	46,4	10	58,8
Nee	15	53,6	7	41,2
Totaal	28	100,0	17	100,0

Tabel B1.22 Door wie begeleid bij vastleggen beleidsplan?

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Koorenhuis	12	92,3	3	30,0
Anders	1	7,7	7	70,0

* Percentering ten opzichte van het aantal scholen dat begeleiding krijgt bij vastleggen beleidsplan.

Tabel B1.23 Vastleggen beleidsplan in de nabije toekomst

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	15	41,7	3	27,3
Nee	21	58,3	8	72,7
Totaal	36	100,0	11	100,0

Tabel B1.24 Behoefte aan begeleiding bij vastleggen beleidsplan

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Veel behoefte	9	15,5	1	12,5
Een beetje behoefte	17	29,3	1	12,5
Geen behoefte	32	55,2	6	75,0
Totaal	58	100,0	8	100,0

Tabel B1.25 Beschrijvingen in schoolplan

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	50	78,1	19	70,4
Nee	14	21,9	8	29,6
Totaal	64	100,0	27	100,0

Activiteiten/programma

Tabel B1.26 Samenhangend cultureel programma

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	25	39,1	12	42,9
Sommige activiteiten zijn op elkaar afgestemd	23	35,9	10	35,7
Nee	16	25,0	6	21,4
Totaal	64	100,0	28	100,0

Tabel B1.27 Opdracht gegeven aan culturele instelling voor ontwikkelen activiteit in schooljaar 2008-2009

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
0 keer	42	65,6	13	46,4
1 keer	10	15,6	3	10,7
2 keer	5	7,8	3	10,7
3 keer of meer	7	11,0	9	32,2
Totaal	64	100,0	28	100,0

Tabel B1.28 Samen met culturele instelling activiteit ontwikkeld in schooljaar 2008-2009

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
0 keer	40	62,5	12	42,9
1 keer	13	20,3	7	25,0
2 keer	3	4,7	1	3,6
3 keer of meer	8	12,5	8	28,5
Totaal	64	100,0	28	100,0

Tabel B1.29 Gebruikgemaakt van een kunstmenu voor selecteren activiteiten

	Po		Vo	
	Aantal	%*	Aantal	%*
Kunstmenu Koorenhuis	31	48,4	12	42,9
Cultuurmenu Haags Museumplatform	36	56,3	2	7,1
Nee	16	25,0	16	57,1

* Percentering ten opzichte van het totaal aantal scholen.

Tabel B1.30 Belangrijkste criterium voor selecteren van activiteiten

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
De activiteiten moeten passen binnen onze algemene visie	24	39,3	12	42,9
De activiteiten moeten passen binnen onze visie op cultuur	13	21,3	12	42,9
De activiteiten moeten passen binnen onze planning en budget	24	39,3	4	14,3
Totaal	61	100,0	28	100,0

Tabel B1.31 Tevredenheid over programma van de school

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Zeervrededen	17	26,6	6	21,4
Tevreden	34	53,1	16	57,1
Niet tevreden, niet ontevreden	9	14,1	3	10,7
Ontevreden	4	6,3	2	10,7
Totaal	64	100,0	28	100,0

Tabel B1.32 Interne evaluatie

	Po		Vo	
	Aantal	%**	Aantal	%**
Organisatie activiteiten	44	68,8	22	78,6
Inhoud van activiteiten	49	76,6	26	92,9
Samenwerking met andere instellingen	45	70,3	19	67,9
Doelstellingen	26	40,6	16	57,1
Andere aspecten*	7	10,9	3	10,7

* De antwoorden in de categorie 'anders' staan beschreven in bijlage 2.

** Percentering ten opzichte van het totaal aantal scholen.

Tabel B1.33 Tevredenheid over het aanbod in Den Haag

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Zeer tevreden	20	31,3	13	46,4
Tevreden	39	60,9	10	35,7
Niet tevreden, niet ontevreden	4	6,3	1	3,6
Ontevreden	1	1,6	4	14,3
Totaal	64	100,0	28	100,0

Tabel B1.34 Redenen voor ontevredenheid

	Po		Vo	
	Aantal	%**	Aantal	%**
Te weinig aanbod	1	20,0	0	0,0
Aanbod inhoudelijk weinig divers	1	20,0	0	0,0
Aanbod sluit niet aan bij het onderwijs	2	40,0	1	20,0
Anders*	0	20,0	5	100,0

* De antwoorden in de categorie 'anders' staan beschreven in bijlage 2.

** Percentering ten opzichte van het totaal aantal ontevreden scholen.

Tabel B1.35 Mate van invloed op aanbod in Den Haag

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Veel invloed	4	6,3	5	17,9
Enige invloed	12	18,8	10	35,7
Geen invloed	42	65,6	12	42,9
Weet niet	6	9,4	1	3,6
Totaal	64	100,0	28	100,0

Tabel B1.36 Belang van uitoefenen invloed op aanbod in Den Haag

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Heel belangrijk	11	10,8	5	17,9
Belangrijk	41	40,2	9	32,1
Niet belangrijk, niet onbelangrijk	16	15,7	6	21,4
Onbelangrijk	32	31,4	8	28,6
Heel onbelangrijk	2	2,0	0	0,0
Totaal	102	100,0	28	100,0

Budget

Tabel B1.37 Apart budget voor cultuureducatie

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	51	82,3	26	92,9
Nee	11	17,7	2	7,1
Totaal	62	100,0	28	100,0

Tabel B1.38 Bereidheid om extra bedrag met gemeente te matchen

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	32	31,4	10	35,7
Ja, afhankelijk van de grootte van het bedrag	29	28,4	7	25,0
Nee	27	26,5	2	7,1
Weet niet	14	13,7	9	32,1
Totaal	102	100,0	28	100,0

Cultuureducatienetwerk

Tabel B1.39 Behoeftte aan uitwisselen van informatie tussen scholen

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Veel behoefte	16	25,8	8	28,6
Enige behoefte	12	19,4	15	53,6
Geen behoefte	34	54,8	5	17,9
Totaal	62	100,0	28	100,0

Tabel B1.40 Behoeftte aan ontvangen informatie van culturele instellingen

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Veel behoefte	25	39,1	6	21,4
Enige behoefte	15	23,4	9	32,1
Geen behoefte	24	37,5	13	46,4
Totaal	64	100,0	28	100,0

Tabel B1.41 Behoeftte aan afstemming vraag en aanbod

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Veel behoefte	22	34,9	12	44,4
Enige behoefte	15	23,8	7	25,9
Geen behoefte	26	41,3	8	29,6
Totaal	63	100,0	27	100,0

Tabel B1.42 Behoeftte aan een plek waarop totale aanbod wordt ontsloten

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Veel behoefte	23	35,9	15	53,6
Enige behoefte	23	35,9	6	21,4
Geen behoefte	18	28,1	7	25,0
Totaal	64	100,0	28	100,0

Tabel B1.43 Behoeftte aan deskundigheidsbevordering

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Veel behoefte	19	29,7	7	25,0
Enige behoefte	22	34,4	10	35,7
Geen behoefte	23	35,9	11	39,3
Totaal	64	100,0	28	100,0

Tabel B1.44 Deelname aan cultuureducatie netwerk

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	10	15,6	7	25,0
Nee	51	79,7	19	67,9
Weet niet	3	4,7	2	7,1
Totaal	64	100,0	28	100,0

Tabel B1.45 Redenen voor niet deelnemen aan cultuureducatie-netwerk

	Po		Vo	
	Aantal	%**	Aantal	%**
Niet bekend met het bestaan van netwerk	18	35,3	3	15,8
Geen tijd	11	21,6	2	10,5
Geen behoefte	20	39,2	3	15,8
Functioneert niet goed	1	2,0	3	15,8
Anders*	8	15,7	8	42,1

* De antwoorden in de categorie 'anders' staan beschreven in bijlage 2.

** Percentering ten opzichte van het totaal aantal scholen dat niet deelneemt aan een netwerk.

Tabel B1.46 Behoeft om deel uit te maken van goed functionerend netwerk

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Zeker wel	6	11,5	8	38,1
Waarschijnlijk wel	16	30,8	6	28,6
Waarschijnlijk niet	14	26,9	6	28,6
Zeker niet	16	30,8	1	4,8
Totaal	52	100,0	21	100,0

Tabel B1.47 Wie zouden deel uit moeten maken van cultuureducatie-netwerk?

	Po		Vo	
	Aantal	%*	Aantal	%*
Scholen	37	57,8	22	78,6
Koorenhuis	25	39,1	17	60,7
Andere culturele instellingen	31	48,4	22	78,6
Steunfunctie-instellingen	1	1,6	3	10,7
Gemeente	7	10,9	5	17,9
Provincie	1	1,6	0	0,0
Anders	10	15,6	8	32,1

* Percentage van het totaal aantal scholen.

Tabel B1.48 Kwantiteit bezoeken van goed functionerend netwerk

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
1 keer per maand	1	2,1	1	3,8
1 keer per kwartaal	21	44,7	10	38,5
1 keer per half jaar	14	29,8	12	46,2
1 keer per jaar	1	2,1	3	11,5
Minder dan 1 keer per jaar	10	21,3	0	0,0
Totaal	47	100,0	26	100,0

Tabel B1.49 Bereidheid tijd steken in opzetten en organiseren netwerk

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Zeër bereid	5	8,1	3	11,1
Enigszins bereid	15	24,2	7	25,9
Niet bereik	42	67,7	17	63,0
Totaal	62	100,0	26	100,0

Tabel B1.50 Behoeftte aan digitaal opererend netwerk

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Zeër aantrekkelijk	36	59,0	14	51,9
Alleen aantrekkelijk in combinatie met fysieke bijeenkomsten	5	8,2	5	18,5
Niet aantrekkelijk	20	32,8	8	29,6
Totaal	61	100,0	27	100,0

Tabel B1.51 Heeft de school gerealiseerd wat zij wil bereiken

	Po		Vo	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja, al meer dan we wilden	5	4,9	1	3,6
Ja, wat we wilden	39	38,2	14	50,0
Nee, nog niet	58	56,9	13	46,4
Totaal	102	100,0	28	100,0

Tabel B1.52 Ervaren belemmeringen bij realiseren van doelen

	Po		Vo	
	Aantal	%**	Aantal	%**
Tijdgebrek	35	60,3	4	30,8
Gebrek financiële middelen	8	13,8	3	23,1
Gebrek aan draagvlak	4	6,9	0	0,0
Gebrek aan vakleerkrachten	4	6,9	0	0,0
Anders*	28	48,3	10	76,9

* De antwoorden in de categorie 'anders' staan beschreven in bijlage 2.

** Percentering ten opzichte van het aantal scholen dat doelen nog niet heeft bereikt.

Vragen voor alleen het primair onderwijs

Inhoudelijke invulling

Tabel B1.53 Komt tekenen/handvaardigheid aan bod?

	Po	
	Aantal	%*
Groep 2		
• Ja	60	100,0
• Nee	-	0,0
Groep 4		
• Ja	60	100,0
• Nee	-	0,0
Groep 7		
• Ja	60	100,0
• Nee	-	0,0

* Percentering ten opzichte van het totaal aantal scholen dat vraag heeft beantwoord (N = 60).

Tabel B1.54 Komt muziek aan bod?

	Po	
	Aantal	%*
Groep 2		
• Ja	53	88,3
• Nee	7	11,7
Groep 4		
• Ja	56	93,3
• Nee	4	6,7
Groep 7		
• Ja	53	88,3
• Nee	7	11,7

* Percentering ten opzichte van het totaal aantal scholen dat vraag heeft beantwoord (N = 60).

Tabel B1.55 Komt spel en bevorderend taalgebruik aan bod?

	Po	
	Aantal	%*
Groep 2		
• Ja	45	75,0
• Nee	15	25,0
Groep 4		
• Ja	46	76,7
• Nee	14	23,3
Groep 7		
• Ja	48	80,0
• Nee	12	20,0

* Percentering ten opzichte van het totaal aantal scholen dat vraag heeft beantwoord (N = 60).

Tabel B1.56 Komt beweging aan bod?

	Po	
	Aantal	%*
Groep 2		
• Ja	48	80,0
• Nee	12	20,0
Groep 4		
• Ja	39	65,0
• Nee	21	35,0
Groep 7		
• Ja	42	70,0
• Nee	18	30,0

* Percentering ten opzichte van het totaal aantal scholen dat vraag heeft beantwoord (N = 60).

Tabel B1.57 Komt erfgoededucatie aan bod?

	Po	
	Aantal	%*
Groep 2		
• Ja	16	26,7
• Nee	44	73,3
Groep 4		
• Ja	20	33,3
• Nee	40	66,7
Groep 7		
• Ja	38	63,3
• Nee	22	36,7

* Percentering ten opzichte van het totaal aantal scholen dat vraag heeft beantwoord (N = 60).

Tabel B1.58 Gebruik van lesmethoden

	Po	
	Aantal	%*
Tekenen/handvaardigheid	38	63,3
Muziek	37	61,7
Spel	18	30,0
Beweging	11	18,3
Erfgoededucatie	6	10,0
Geen	12	20,0

* Percentering ten opzichte van totaal aantal scholen dat vraag heeft beantwoord (N = 60).

Tabel B1. 59 Doorlopende leerlijn van groep 1 t/m 8

	Po	
	Aantal	%
Volledig	22	36,7
Gedeeltelijk	19	31,7
Niet	19	31,7
Totaal	53	100,0

Tabel B1.60 Zijn er vakdocenten aanwezig?

	Po	
	Aantal	%*
Tekenen/handvaardigheid	14	23,3
Muziek	23	38,3
Spel	6	10,0
Beweging	15	25,0
Erfgoeieducatie	0	0,0
Geen	29	48,3

* Percentering ten opzichte van totaal aantal scholen dat vraag heeft beantwoord (N = 60).

Kunstmagneetproject

Tabel B1.61 Bekend met concept Kunstmagneetschool?

	Po	
	Aantal	%
Ja, wij zijn zelf een Kunstmagneetschool	4	6,7
Ja, maar wij zijn geen Kunstmagneetschool	45	75,0
Nee	11	18,3
Totaal	60	100,0

Tabel B1.62 Overwogen om Kunstmagneetschool te worden?

	Po	
	Aantal	%
Ja	10	22,2
Nee	35	77,8
Totaal	45	100,0

Tabel B1.63 Waarom besloten geen Kunstmagneetschool te worden?

	Po	
	Aantal	%**
Te duur	-	-
Vraagt te veel inzet personeel	1	10,0
Organisatorisch te ingewikkeld	-	-
Geen draagvlak personeel	-	-
School op een andere manier profileren	3	30,0
Weet niet	1	10,0
Anders*	6	60,0

* De antwoorden in de categorie 'anders' staan beschreven in bijlage 2.

** Percentering ten opzichte van aantal scholen dat wel heeft overwogen om Kunstmagneetschool te worden.

Tabel B1.64 Waarom niet overwogen om Kunstmagneetschool te worden?

	Po	
	Aantal	%**
Te duur	5	14,3
Vraagt te veel inzet personeel	6	17,2
Organisatorisch te ingewikkeld	1	2,9
Geen draagvlak personeel	1	2,9
School op een andere manier profileren	14	40,0
Weet niet	2	5,7
Anders*	15	33,3

* De antwoorden in de categorie 'anders' staan beschreven in bijlage 2.

** Percentering ten opzichte van aantal scholen dat niet heeft overwogen om Kunstmagneetschool te worden.

Tabel B1.65 Scholen niet bekend met Kunstmagneet: interesse hierin?

	Po	
	Aantal	%
Zeker wel	0	0,0
Waarschijnlijk wel	3	27,3
Waarschijnlijk niet	5	45,5
Zeker niet	1	9,1
Weet niet	2	18,2
Totaal	11	100,0

Tabel B1.66 Interesse in lichtere variant Kunstmagneet

	Po	
	Aantal	%
Zeker wel	6	10,5
Waarschijnlijk wel	15	26,3
Waarschijnlijk niet	13	22,8
Zeker niet	10	17,5
Weet niet	13	22,8
Totaal	57	100,0

Vragen voor alleen het voortgezet onderwijs

Inhoudelijke invulling

Tabel B1.67 Onderwijsvorm

	Vo	
	Aantal	%*
Onderbouw Vmbo	19	82,6
Bovenbouw Vmbo	19	82,6
Onderbouw havo/vwo	9	39,2
Bovenbouw havo/vwo	10	43,5

* Percentering ten opzichte van alle ondervraagde Vo scholen (N = 23).

Tabel B1.68 Kunstvakken in onderbouw

	Vo	
	Aantal	%*
Vmbo		
• Beeldend	18	94,7
• Muziek	10	52,6
• Dans	4	21,1
• Drama	10	52,6
• Anders	2	10,5
Havo/vwo		
• Kunst (beeldend)	4	44,4
• Kunst (Drama)	4	44,4
• Kunst (Dans)	3	33,3
• Kunst (Muziek)	5	55,6
• CKV	1	11,1
• Tekenend	4	44,4
• Handvaardig	3	33,3
• Textiel	0	0,0
• Muziek	1	11,1
• Anders	1	11,1

* Percentering ten opzichte van aantal scholen dat schooltype aanbiedt.

Tabel B1.69 Kunstvakken in bovenbouw

	Vo	
	Aantal	%*
Vmbo		
• CKV	18	94,7
• Beeldend	11	57,9
• Muziek	4	21,1
• Dans	1	5,3
• Drama	3	15,8
• Anders	1	5,3
Havo/vwo		
• Kunst (beeldend)	3	30,0
• Kunst (Drama)	1	10,0
• Kunst (Dans)	1	10,0
• Kunst (Muziek)	3	30,0
• CKV	6	60,0
• Tekenend	5	50,0
• Handvaardig	2	20,0
• Textiel	0	0,0
• Muziek	0	0,0
• Anders	1	10,0

* Percentering ten opzichte van aantal scholen dat schooltype aanbiedt.

Tabel B1.70 Examenvakken

	Vo	
	Aantal	%*
Vmbo		
• CKV	11	57,9
• Beeldend	9	47,4
• Muziek	1	5,3
• Dans	0	0,0
• Drama	1	5,3
Havo/vwo		
• Kunst (algemeen)	5	50,0
• Kunst (beeldend)	2	20,0
• Kunst (Drama)	2	20,0
• Kunst (Dans)	0	0,0
• Kunst (Muziek)	2	20,0
• CKV	4	40,0
• Tekenend	4	40,0
• Handvaardig	2	20,0
• Textiel	0	0,0
• Muziek	0	0,0

* Percentering ten opzichte van aantal scholen dat schooltype aanbiedt.

Tabel B1.71 Gebruik van lesmethoden

	Po	
	Aantal	%*
Beeldend	8	34,8
Drama	1	4,3
Dans	1	4,3
Muziek	5	21,7
Tekenen	5	21,7
Handvaardigheid	3	13,0
Anders	6	26,1

* Percentering ten opzichte van totaal aantal scholen dat vraag heeft beantwoord (N = 23).

BIJLAGE 2

Antwoorden op de categorie ‘anders’

Primair onderwijs

Tabel B2.1 Wat is uw functie?

Anders, namelijk:
Administratief
Bapo- en cv-vervanging, organisator naschoolse activiteiten
Coach
Creatief medewerker
Leerkracht en interim-locatieleider
Leerkracht en onderbouwcoördinator
Voorzitter cultuurcommissie

Tabel B2.2 Welke knelpunten ervaart u?

Anders, namelijk:
Activiteiten zijn lastig te plannen.
Andere prioriteiten.
Extra mensen nodig.
Gebrek aan maatwerk.
Gebrek aan ruimte, maar dat geldt voor alle gebieden.
Het is een vaag en grijs gebied.
Interne communicatie.
Leggen van prioriteiten.
Logistiek, praktisch.
We moeten nog een visie ontwikkelen.
Ook collega's die gewoon voor de klas staan hebben weinig tijd over voor cultuureducatie.
Past niet altijd binnen de thema's van onze school.
We hebben niet altijd zelf de regie over activiteiten.
We leggen de nadruk op basisvaardigheden.

Tabel B2.3 Worden de volgende aspecten van cultuureducatieactiviteiten en het beleid geëvalueerd?

We evalueren nog andere aspecten, namelijk:
Contact van begeleiders met leerlingen.
Het belang ervan voor kinderen.
Kwaliteit van de leerkrachten.
Leerkansenprofiel.
Manier van lesgeven.
Orde in de groepen.
Praktische zaken.

Tabel B2.4 **Waarom neemt uw school niet deel aan een cultuureducatie-netwerk?**

Anders, namelijk:

Andere prioriteiten.
Doel en informatie niet bekend genoeg.
Medewerkers hebben al de cultuurcoördinatiecursus van het Koorenhuis gevolgd.
Stedelijk overleg Kunstmagneetscholen.
We hebben al veel contact omdat we Kunstmagneetschool zijn.
We nemen al deel aan verschillende netwerken.
We zijn een witte school. De ouders doen zelf veel met kinderen.

Tabel B2.5 **Om welke redenen is besloten geen Kunstmagneetschool te worden?**

Anders, namelijk:

De onderwerpen en lessen passen niet bij de school.
De school wil zich op meerdere disciplines richten.
Komt te veel bij kijken. geen duidelijke faciliteiten.
Leerkansenprofiel.
Populatie lastig en menskracht ontbreekt en we hebben twee locaties.
We maken al gebruik van het kunstenplan.

Tabel B2.6 **Waarom is niet overwogen om een Kunstmagneetschool te worden?**

Anders, namelijk:

Cultuureducatie gaat al goed op de school.
De school valt niet in de doelgroep, weinig achterstandsl leerlingen.
Het ontbreken van een werkgroep cultuureducatie.
Hoewel we cultuureducatie erg belangrijk vinden, hebben we andere prioriteiten waar we onze tijd en geld liever in stoppen.
Kwamen we niet voor in aanmerking.
Liever een breder aanbod van cultuureducatie.
Niet mee bezig.
Niet zo tevreden over docenten van het Koorenhuis, begrijpen de doelgroep niet.
Past niet bij de doelgroep.
Populatie van de school sluit niet aan bij het project.
We willen gaandeweg kunnen ontdekken in welke richting we cultuureducatie op school willen ontwikkelen.
Te weinig tijd.
We geven prioriteit aan het op de traditionele manier wegwerken van taalachterstanden.
We zijn een nieuwe school, andere prioriteiten.

Tabel B2.7 **Ervaart u belemmeringen bij het realiseren van de doelen die uw school zich gesteld heeft op het gebied van cultuureducatie?**

Ja anders, namelijk:

Andere prioriteiten.
Andere prioriteiten op de school.
Andere vakken hebben voorrang, het is een randvak.
Bepaalde methoden kunnen uitgebreider.
Complexiteit en omvang van aanbod.
De aandacht ligt ergens anders.
De school is nog een groeischool, in ontwikkeling.

Vervolg tabel B2.7 Ervaart u belemmeringen bij het realiseren van de doelen die uw school zich gesteld heeft op het gebied van cultuureducatie?

Ja anders, namelijk:

Directie reageert slecht op plannen.
 Doelen.
 Doelgroep is belemmering.
 Doorlopende leerlijn moet nog geborgd worden.
 Er zijn veel andere zaken die aandacht nodig hebben. Veel prioriteiten.
 Gebrek aan beleid en visie.
 Gebrek aan deskundigheid.
 Gebrek aan organisatie.
 Het leeft wel, maar het moet nog meer één lijn worden. we hebben een aantal doelstellingen gesteld, daar zijn we nog mee bezig.
 Het moet steeds weer aansluiten bij de behoefte van de leerling.
 Hoe vorm te geven?
 Logistiek, de school is ver weg.
 Materiaal.
 Moet nog een geïntegreerd onderdeel van het lesprogramma worden.
 Nieuwe school met veel nieuwe mensen dus heeft tijd nodig.
 Ontbreken van beleidsplan.
 Onwetendheid.
 Op maat en flexibel op tijd.
 Ruimte.
 We stellen nu prioriteit aan het wegwerken van taalachterstanden.

Tabel B2.8 Is er nog iets dat u zou willen vertellen in het kader van dit onderzoek over cultuureducatie dat niet in de vragenlijst aan bod is gekomen?

Ja anders, namelijk:

Heel veel is van de directie afhankelijk, directie zou geënthousiasmeerd moeten worden voor cultuuractiviteiten.
 Behoefte aan netwerk van scholen met meer jaarklassen in een groep, gemengde groepen.
 Cultuureducatie is een vaag begrip. daarom is het moeilijk om er iets over te zeggen.
 Financiële middelen zijn minimaal. € 10,60 is veel te weinig.
 Het is goed om te realiseren dat budget afhankelijk is van besturen. In de binnenstad hebben scholen veel meer te besteden dan onze school, omdat dit voornamelijk zwarte scholen zijn.
 Het grootste probleem zijn financiën en tijd. De gemeente zou meer beleid op openbaar vervoer naar activiteiten kunnen hebben: goedkoper en veilig vervoer.
 Het is nu allemaal erg ontwikkeld. Vroeger was je pionier en nu is er meer een markt en is alles bedacht.
 Het vrijstellen van een leerkracht is een groot probleem.
 Het zou goed zijn als er een centraal punt is waar je alle info gebundeld vindt.
 Instellingen zouden onderling beter kunnen afstemmen.
 Leerkansen-scholen zouden een aparte groep moeten zijn binnen het onderzoek, omdat het daar allemaal op een andere manier geregeld is.
 Lijkt haar heel leuk om mee te werken met opzetten cultuureducatienetwerk, een droombaan, maar niet in combinatie met haar werkzaamheden die ze nu al heeft, dat wordt te veel.
 Meer geld hebben voor cultuureducatie zou meer mogelijkheden bieden.

Vervolg tabel B2.8 Is er nog iets dat u zou willen vertellen in het kader van dit onderzoek over cultuureducatie dat niet in de vragenlijst aan bod is gekomen?

Ja anders, namelijk:

Naschoolse opvang hoort ook bij cultuureducatie en is het enige onderdeel dat niet op verzet stuit van leraren.
Niet alle leerkrachten kunnen alles, niet alle kinderen vinden alles leuk. daarom ontwikkelen we nu een minimumvariant die alle kinderen moeten doen. daarnaast kunnen ze kiezen voor de verdieping die ze willen.

Voortgezet onderwijs

Tabel B2.9 Wat is uw functie?

Anders, namelijk:

Beleidsmedewerker
Conrector brugklas
Sectievoorzitter kunsteducatie
Teamleider

Tabel B2.10 Welke knelpunten ervaart u?

Anders, namelijk:

Beperkte ruimte op school.
Bureaucratie.
Cultuurkaart is heel ingewikkeld.
Cultuurkaart is ingewikkeld qua administratie.
Cultuurkaart kost veel tijd
Cultuurkaart van CJP is een onding.
Gebrek aan beleidsvorming.
Invoeren van gegevens.
Invoering Cultuurkaart, te weinig overzicht.
Leerlingen met praktijkonderwijs is moeilijk om interesse bij te wekken en lastig iets organiseren waarbij iedereen aanwezig kan zijn in verband met stages.
Niveau van de leerlingen.
We zijn niet erg blij met de Cultuurkaart, het kost heel veel tijd.
Specifieke doelgroep op school.

Tabel B2.11 Worden de volgende aspecten van cultuureducatieactiviteiten en het beleid geëvalueerd?

We evalueren nog andere aspecten, namelijk:

Ervaringen van leerlingen.
Financiële aspecten.
Functioneren van docenten.
Organisatie rondom activiteiten.
Of projecten vakoverstijgend zijn.

Tabel B2.12 Waarom bent u niet tevreden?**Anders, namelijk:**

De activiteiten zijn te moeilijk.
De activiteiten zijn duur.
Het Koorenhuis is goed, maar de rest sluit niet aan bij de doelgroep.
Koorenhuis is bureaucratisch.
Met het aanbod in Den Haag is respondent zeer tevreden. Maar zij vindt het jammer dat de Cultuurkaart geen vervoerskosten vergoedt voor culturele uitstapjes buiten de regio. Zo houdt zij geld van de Cultuurkaart over, maar kan ze toch niet naar culturele activiteiten.

Tabel B2.13 Waarom neemt uw school niet deel aan een cultuureducatie-netwerk?**Anders, namelijk:**

Bestaat niet meer.
Er zijn al heel veel contacten met culturele instellingen, groot aanbod in Den Haag.
Geen idee.
Het netwerk bestaat niet meer.
Nog aan het uitbouwen.
Zo'n netwerk zou te groot en log zijn.

Tabel B2.14 Ervaart u belemmeringen bij het realiseren van de doelen die uw school zich gesteld heeft op het gebied van cultuureducatie?**Ja anders, namelijk:**

Animo voor cultuur zou hoger moeten zijn.
Gebrek aan enthousiasme van collega's.
Gebrek aan beleid en visie.
Gebrek aan moderne middelen en te grote klassen.
Gebrek aan ruimte binnen de school.
Goede ruimtes.
Nog meer samenhang.
Te veel ad hoc.
Voor specifieke doelgroep.
We zijn allerlei dingen aan het veranderen op school, aan het verhuizen et cetera.

Tabel B2.15 Is er nog iets dat u zou willen vertellen in het kader van dit onderzoek over cultuureducatie dat niet in de vragenlijst aan bod is gekomen?

De Cultuurkaart van het CJP werkt niet goed. Het geldt dat er voor de Cultuurkaart beschikbaar is, komt nu bij de kinderen op de pas. Het zou veel effectiever zijn als dat geld op de pas van de docent zou komen.
Aanbod en benamingen van regelingen en vakken werkt verwarrend.
Combinatiefunctionarissen moeten op de school aanwezig zijn, voor het stimuleren van cultuur. ¼ of ½ fte zou voldoende moeten zijn.
De gemeente heeft in het verleden voorkeursbehandeling gegeven aan bepaalde scholen; eenzijdig beloningsbeleid.
Goed profielbeleid vanuit de gemeente, financiering hoger op de agenda.
Het cultuureducatieaanbod is ruim voldoende, er is veel. Het komt wel voor dat we te veel informatie binnenkrijgen over het aanbod, waardoor we niet meer goed overzicht kunnen houden en alles kunnen bekijken.
Ik vind dat scholen en culturele instellingen keuzevrijheid moeten hebben en daarom niet al te afhankelijk van elkaar moeten zijn.

Vervolg tabel B2.15 Is er nog iets dat u zou willen vertellen in het kader van dit onderzoek over cultuureducatie dat niet in de vragenlijst aan bod is gekomen?

Maatwerk is vereist.

Scholen moeten zelf investeren en instellingen moeten goed kijken naar het afstemmen van aanbod hierop. Laboratorium: Nadenken, uitproberen over de inhoud van cultuureducatie.

Van gedachten wisselen met culturele instellingen over activiteiten buiten schooltijd om.

BIJLAGE 3

Typering van scholen

Clusteranalyse

De typering van scholen die in dit onderzoek is gemaakt, is de uitkomst van een clusteranalyse. Clusteranalyse is een techniek om binnen een bepaalde onderzoeksgroep een classificatie te maken van onderzoeksobjecten (in dit onderzoek zijn dit scholen). Deze classificatie wordt gemaakt op basis van overeenkomstige kenmerken. Binnen de clusteranalyse worden scholen ingedeeld in groepen (clusters). De scholen binnen een cluster lijken sterk op elkaar op bepaalde kenmerken en verschillen van scholen in andere clusters.¹

Kenmerken

De typering van scholen wat betreft cultuureducatie baseren we op vier overkoepelende thema's uit de afgenomen enquête: *beleid*, *visie op cultuureducatie*, *deskundigheid* en *actief*.

Het kenmerk *beleid* omvat of scholen een langetermijnvisie en beleidsplan hebben ontwikkeld, of ze cultuureducatieactiviteiten evalueren en of er beschrijvingen van cultuureducatie zijn opgenomen in het schoolplan. Het kenmerk *visie op cultuureducatie* is gebaseerd op de mate waarin er sprake is van een doorlopende leerlijn (dit is alleen voor het primair onderwijs van toepassing), vakoverstijgend werken, een samenhangend cultureel programma, het gebruik van lesmethoden en het ontwikkelen van activiteiten in samenwerking met culturele instellingen. Bij het kenmerk *deskundigheid* wordt bekeken in hoeverre andere personen binnen het schoolteam betrokken zijn bij het vormgeven/uitvoeren van activiteiten en de mate waarin vakdocenten lesgeven op de school. Ten slotte omvat het kenmerk *actief* de mate waarin leerlingen kunnen deelnemen aan activiteiten (zowel binnen als buiten het schoolgebouw) en de mate waarin culturele projecten worden uitgevoerd. De antwoorden op al deze vragen van de enquête staan in bijlage 1.

In de typologie worden alleen de scholen meegenomen die antwoord hebben gegeven op alle relevante vragen uit de enquête. De resultaten van de typologie staan in hoofdstuk 2.

Selectie van scholen voor verdiepende interviews

De selectie van scholen voor de verdiepende interviews is gebaseerd op de typering van cultuureducatie op scholen. Voor deelname aan de verdiepende interviews zijn de volgende scholen in het primair onderwijs geselecteerd:

- twee *Startende* scholen die zich nog niet sterk hebben ontwikkeld op het

¹ Field (2005). *Discovering statistics using SPSS*. London: Sage Publications.

gebied van beleid en visie, maar wel deskundigheid in huis hebben en activiteiten uitvoeren;

- twee *Ontwikkelscholen* die zich wat verder hebben ontwikkeld op het gebied van beleid en visie en ook activiteiten uitvoeren;
- twee *Gevorderde* scholen waarbij cultuureducatie sterk is verankerd en veel activiteiten worden uitgevoerd.

Voor het voortgezet onderwijs zijn voor deelname aan de verdiepende interviews geselecteerd:

- één *Ontwikkelschool* die nog weinig beleid en visie heeft ontwikkeld, maar wel actief is op het gebied van cultuureducatie;
- één *Weinig actieve* school die wel wat beleid en visie heeft ontwikkeld, maar nog weinig actief is;
- twee *Gevorderde* scholen die zowel beleid als visie hebben ontwikkeld, deskundigheid in huis hebben en ook actief zijn.

REGIOPLAN BELEIDSONDERZOEK

Nieuwezijds Voorburgwal 35

1012 RD Amsterdam

T 020 531 531 5

F 020 626 519 9

E info@regioplan.nl

I www.regioplan.nl